

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

Drobné církevní stavby

Michaela Franková

© 2018 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Michaela Franková

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Drobné církevní stavby

Název anglicky

Minor Church Architecture

Cíle práce

Cílem práce je zjistit zda se vlastníci pozemků, na kterých stojí památky drobné církevní architektury, o památky starají tak, jak jim ukládá zákon. V případě zjištěných nedostatků navrhnout řešení jejich odstranění.

Metodika

Terénní výzkum ve vybraném regionu, dokumentace, fotodokumentace, topografická orientace za účelem získání dat pro potvrzení či vyvrácení hypotézy.

Doporučený rozsah práce

35 stran

Klíčová slova

drobné církevní stavby, památková péče, dotace na uhrazení nákladů

Doporučené zdroje informací

BĚLOHRADSKÝ, René, BELISOVÁ, Natálie, BOŘIL, Petr. Kamenné kříže Čech, Moravy a Slezska. Liberec: Knihy 555, 2013. 272 s. ISBN 978-80-86660-37-0. DAVID, Petr. 777 kostelů, klášterů a kaplí ČR. Praha: Kartografie, 2002. 308 s. ISBN 80-701170-84. HÁJEK, P., NOVOTNÁ, H., VINAŘOVÁ, A., VEVERKOVÁ, Z., LAVIČKA, R. Obnova a údržba drobné sakrální architektury. Základní principy a zásady. České Budějovice: Halama, 2010. ISBN 978-80-87082-18-8. CHODURA, Radko. Malý slovník pojmů sakrální architektury: stručný výklad pojmů typologie sakrální architektury a stavebně historického tvarosloví). V Českých Budějovicích: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta, 1999. 60 s. Studie Teologické fakulty Jihočeské univerzity; sv. 7. ISBN 80-7040-312-8. VALENČÍK, M. Ohrožené památky: Kostely, kaple, kapličky v České republice. Praha: Miloš Uhlíř – Baset. 2006. 293 s. ISBN 80-7340-082-0.

Předběžný termín obhajoby

2017/18 LS – PEF

Vedoucí práce

PhDr. Miroslav Polišínský, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 26. 10. 2017

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 1. 11. 2017

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 18. 02. 2018

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Drobné církevní stavby" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 6. 3. 2018 _____

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu PhDr. Miroslavu Poliškému, CSc. za odborné vedení při psaní bakalářské práce a poskytnutí mnoha rad. Dále bych ráda poděkovala starostovi obce Hradešice panu Františku Balíčkoví za odbornou konzultaci, poskytnutí materiálu a umožnění praxe.

Drobné církevní stavby

Souhrn

Tato bakalářská práce pojednává o drobné církevní architektuře, na kterou se v poslední době obrací stále více pozornosti. Práce se zabývá konkrétně stavbami z vybraného okolí obce Hradešice (okres Klatovy). Práce má teoretickou a praktickou část.

V teoretické části jsou charakterizovány jednotlivé typy drobných církevních staveb. Dále jsou zde přiblíženy zákony a nařízení, která určují povinnosti vlastníkům pozemků, na kterých se tyto stavby nachází, a možnosti financování rekonstrukce a obnovy těchto památek.

V praktické části jde především o terénní výzkum, tedy osobní návštěvu každé památky, vytvoření fotodokumentace a topografické orientace, subjektivní posouzení stavu architektury a odhad nákladů případné rekonstrukce. Na základě výzkumu byl vyhodnocen stav jednotlivých staveb a navrženy potřebné opravy. Bylo zjištěno, že obec se o památky stará tak, jak by měla, kdežto soukromé osoby nikoliv.

Klíčová slova: drobné církevní stavby, drobná církevní architektura, rekonstrukce drobných církevních staveb, památka, kaple, kaplička, kříž, křížek, smírčí kříž, křížová cesta, zvonička, boží muka, socha, sousoší

Minor ecclesiastical buildings

Summary

This bachelor thesis deals with minor ecclesiastical architecture which has lately been drawing more and more attention. The thesis deals with particular buildings from the surroundings of Hradešice municipality (district Klatovy). The thesis contains both a theoretical and a practical part.

The theoretical part provides characteristics of the particular types of minor ecclesiastical buildings. In addition it expounds on laws and regulations which determine the duties of land owners on whose land they are situated and options for financing the reconstruction and restoration of such ecclesiastical buildings.

The practical part deals with the research on the spot, which involves personal visits to each the historic buildings, creating photo-documentation and topographic orientation, subjective evaluation of condition of the building and assessment of costs for potential reconstruction. On the basis of research the condition of particular buildings was evaluated and necessary reconstruction works suggested. It was discovered that the municipality takes good care of the ecclesiastical buildings, however, they are neglected if they are in private ownership.

Keywords: minor ecclesiastical buildings, minor ecclesiastical architecture, reconstruction of minor ecclesiastical buildings, historic building, chapel, little chapel, cross, little cross, conciliation cross, stations of the cross, belfry, calvary, statue, sculpture, sculptural group

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	13
2.1 Cíl práce	13
2.2 Metodika	13
3 Teoretická východiska	14
3.1 Památka	14
3.1.1 Národní památka	15
3.1.1.1 Památková péče.....	15
3.1.2 Drobné církevní památky.....	15
3.1.3 Památkový fond	15
3.2 Typologie drobné církevní architektury	16
3.2.1 Kříže.....	16
3.2.1.1 Smírčí kříže	18
3.2.1.2 Křížové kameny	19
3.2.2 Kaple a kapličky	19
3.2.3 Křížové cesty	21
3.2.4 Boží muka	22
3.2.5 Zvoničky	24
3.2.6 Sochy a sousoší.....	25
3.2.6.1 Morové sloupy	26
3.3 Legislativní aspekty	27
3.3.1 Zákon č. 20/1989 Sb. O státní památkové péči	27
3.3.1.1 Péče o kulturní památky.....	27
3.3.2 Národní památkový ústav	28
3.3.3 Prováděcí vyhláška č. 66/1988 Sb.	28
3.3.4 Mezinárodní dokumenty	29
3.3.4.1 Úmluva UNESCO.....	29
3.3.4.2 Haagská úmluva na ochranu kulturního dědictví při ozbrojeném konfliktu	29

3.4	Ekonomické aspekty	29
3.4.1	Kraje.....	29
3.4.1.1	Dotační program Zachování a obnova kulturních památek PK.....	30
3.4.1.2	Dotační program Obnova historického stavebního fondu a staveb drobné architektury	30
3.4.2	Stát	31
3.4.2.1	Ministerstvo kultury České republiky.....	31
3.4.2.2	Ministerstvo zemědělství České republiky	33
3.4.2.3	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky.....	34
3.4.3	Evropská unie	35
3.5	Technické aspekty.....	35
3.5.1	Principy obnovy.....	35
3.5.2	Čištění exteriéru.....	36
4	Výzkumná část	37
4.1	Cíl výzkumu	37
4.2	Metoda výzkumu.....	37
4.3	Data	37
4.3.1	Obec Hradešice	38
4.3.2	Ceny oprav	39
4.3.3	Drobné církevní stavby na území obce Hradešice.....	39
4.3.4	Majitelé pozemků	51
4.4	Výsledky	53
4.5	Závěry a doporučení.....	54
5	Závěr.....	55
6	Seznam použitých zdrojů	56
7	Přílohy	58

Seznam obrázků

Obrázek 1: Kříž, ilustrační foto	17
Obrázek 2: Smírčí kříž, ilustrační foto.....	18
Obrázek 3: Křížový kámen, ilustrační foto.....	19
Obrázek 4: Oltář kapličky ve Smrkovci	21
Obrázek 5: IV. zastavení křížové cesty, ilustrační foto	22
Obrázek 6: Boží muka, ilustrační foto	23
Obrázek 7: Zvonička, ilustrační foto	24
Obrázek 8: Socha, ilustrační foto.....	25
Obrázek 9: Morový sloup, ilustrační foto	26

Seznam tabulek

Tabulka 1: Tarify prací	39
Tabulka 2: Typy a počet drobných církevních staveb na daném území.....	39
Tabulka 3: Vyčíslení oprav kapličky sv. Jana Křtitele	41
Tabulka 4: Vyčíslení oprav kapličky sv. Jana Nepomuckého	44
Tabulka 5: Odhad cen případných oprav kaple sv. Antonína.....	48
Tabulka 6: Vyčíslení oprav kapličky sv. Martina.....	49
Tabulka 7: Počet staveb na pozemcích podle vlastníků	51
Tabulka 8: Rozdělení staveb podle vlastníků pozemků a jejich stavu	52

Seznam grafů

Graf 1: Srovnání typů staveb podle počtu na území obce Hradešice	40
Graf 2: Procentuální zastoupení vlastníků pozemků	51
Graf 3: Grafické znázornění údajů z tabulky č. 6	52
Graf 4: Celkové procentuální zastoupení staveb podle toho, v jakém jsou stavu	53

Seznam zkratk

ČÚZK.....	Český úřad zeměměřický a katastrální
DT	Dotační titul
PK	Plzeňský kraj
NUTS	Nomenklatura územních statistických jednotek
ROP.....	Regionální operační program
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
K.ú.....	Katastrální území

1 Úvod

Tak, jako v minulosti, i dnes jsou drobné církevní stavby zejména na venkově neodmyslitelnou součástí krajiny. Křížky u cest, kapličky na návsi, na kopci nebo u lesa, to je pro každého velmi známá scenérie. Tyto stavby jsou pevně zabudovány do naší minulosti, tvoří její velkou kapitolu a jsou spjaty s našimi předky. Dříve měly pro lidi na vesnicích hlubší význam. Lidé se scházivali u kapliček. Na místech tragických nehod byly vybudovány křížky, nejprve dřevěné, později kamenné, a lidé si tak připomínali svého blízkého, který na tomto místě zahynul. Už i z tohoto důvodu je dobré památky udržovat v dobrém technickém stavu, provádět údržbu samotné stavby i jejího okolí, aby si lidé zachovali památku nejen na ty, kteří zemřeli v místech, kde nyní stojí křížky, ale také na svoje předky, kteří k těmto památkám chovali úctu. v dnešní době se na drobné církevní stavby obrací opět více pozornosti a je určitá snaha o zlepšování jejich technického stavu. Vlastníci pozemků, na kterých tyto památky stojí, mají nejen povinnost se o ně starat, ale i určitá práva. Tak jim nařizuje a umožňuje zákon.

Tato práce se zabývá charakteristikou jednotlivých typů staveb, právy a povinnostmi vlastníků pozemků a možnostmi financování, aby veškerou rekonstrukci nemuseli vlastníci hradit sami ze svého majetku. Zaměřuje se na drobné církevní stavby na území obce Hradešice a na to, jakým způsobem se k nim v této oblasti přistupuje. Tato data budou v práci vyhodnocena vzhledem k osobní návštěvě památek, jejich dokumentace, vyhodnocení technického stavu a odhadu finančních nákladů na rekonstrukci.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Předmětem této práce je drobná církevní architektura na území obce Hradešice v okrese Klatovy.

Teoretická část vysvětluje základní pojmy spojené s drobnou církevní architekturou. Cílem teoretické části práce je vymezit typologii památek drobné církevní architektury. Dále vymezit předpisy podle legislativy, která určuje povinnosti pro vlastníky těchto staveb, a navrhnout možné zdroje financování, fondy, ze kterých vlastníci drobné církevní architektury mohou čerpat pro rekonstrukci těchto staveb.

Cílem praktické části této práce je zjistit, zda se vlastníci drobných církevních staveb starají tak, jak jim ukládá zákon, a jestli na tuto péči mají dostatek financí a jiných prostředků. v případě zjištěných nedostatků navrhnout řešení pro jejich odstranění a odhadnout náklady na opravy. Pro tento cíl je nutné vyhotovit vlastní analýzu prostřednictvím terénního výzkumu.

2.2 Metodika

Pro zpracování teoretické části byla využita odborná literatura a další zdroje v podobě zákonů, vyhlášek nebo webových stránek obce, kraje a národních institucí. Veškeré použité zdroje jsou uvedeny na konci práce. Teoretická část rozděluje drobné církevní stavby podle jejich typologie a vymezuje ekonomické a legislativní aspekty, které se této problematiky týkají.

Praktická část bude zpracována pomocí terénního výzkumu. Tento výzkum zahrnuje osobní návštěvu každé konkrétní stavby, vytvoření fotodokumentace a zanesení její polohy do mapy podle GPS souřadnic. Dále vyhledání vlastníků pozemků, na kterých se tyto stavby nachází. Vlastníci jsou k dohledání na ČÚZK. Subjektivně bude posouzen stav každé památky, vyhodnocení potřebné údržby a oprav a odhadnutí potřebných nákladů na základě rozhovoru s restaurátorem a zednářem.

3 Teoretická východiska

3.1 Památka

Kulturní památka je hmotný umělecký doklad vývoje lidské společnosti. Podle významu se dělí na památku v seznamu UNESCO, národní kulturní památku nebo památku I.–III. kategorie dle státních seznamů nemovitých nebo movitých kulturních památek. (1)

Základním právním dokumentem v oblasti památkové péče je zákon č 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Památka je definována podle ustanovení zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, který je citovaný níže, ve znění pozdějších předpisů, a to jak ve smyslu kulturní památky, tak i ve smyslu národní kulturní památky. (2)

§ 2

Kulturní památky

(1) Za kulturní památky podle tohoto zákona prohlašuje Ministerstvo kultury České republiky (dále jen „ministerstvo kultury“) nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory,

a) které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické,

b) které mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

(2) Soubory věcí podle odstavce 1 se prohlašují za kulturní památky, i když některé věci v nich nejsou kulturními památkami. (3)

Vyhlašování za kulturní památku není prováděno standardním správním řízením, proto neobsahuje všechny komplikace, které by z toho vyplývaly. (2)

3.1.1 Národní památka

§4

Národní kulturní památky

- (1) Kulturní památky, které tvoří nejvýznamnější součást kulturního bohatství národa, prohlašuje vláda České republiky nařízením za národní kulturní památky a stanoví podmínky jejich ochrany.*
- (2) Vláda České republiky nařízením stanoví obecné podmínky zabezpečování státní památkové péče o národní kulturní památky. (3)*

Vyhlášení národních kulturních památek musí následovat po vyhlášení nemovitosti kulturní památkou. Kritérium pro vyhlášení je značně neurčité. (2)

3.1.1.1 Památková péče

Památková péče je souhrn činností a opatření k zachování a ochraně historické a umělecké památky. v ČR je zajišťována státními památkovými institucemi. (1)

3.1.2 Drobné církevní památky

Nejnámějšími drobnými církevními památkami jsou kříže, mezi něž patří také smírčí kříže a křížové kameny. Dalšími drobnými církevními památkami jsou kaple a výklenkové kaple, zvoničky, křížové cesty, boží muka, sochy a sousoší, mezi které se zařazují také morové sloupy.

3.1.3 Památkový fond

Památkový fond je umělecky, historicky a typologicky nesmírně bohatý soubor cenných historických předmětů, staveb a areálů na území České republiky. Je nositelem národní a kulturní identity České republiky. Památkový fond České republiky zahrnuje nemovité památky, jako jsou církevní a sakrální stavby, šlechtická sídla, různorodá městská i venkovská zástavba, technické památky včetně dopravních staveb, ale také archeologická naleziště a kulturní krajinu formovanou lidmi. (4)

3.2 Typologie drobné církevní architektury

S drobnými sakrálními stavbami je možné se setkat téměř všude, ať už jsou to křížky, kapličky, boží muka nebo jiné typy staveb.

3.2.1 Kříže

Jako první je potřeba zmínit kříž, který je symbolem křesťanství. Mnoho křížů a menších křížků stojí u cest, některé z nich opuštěné, chátrající, některé udržované.

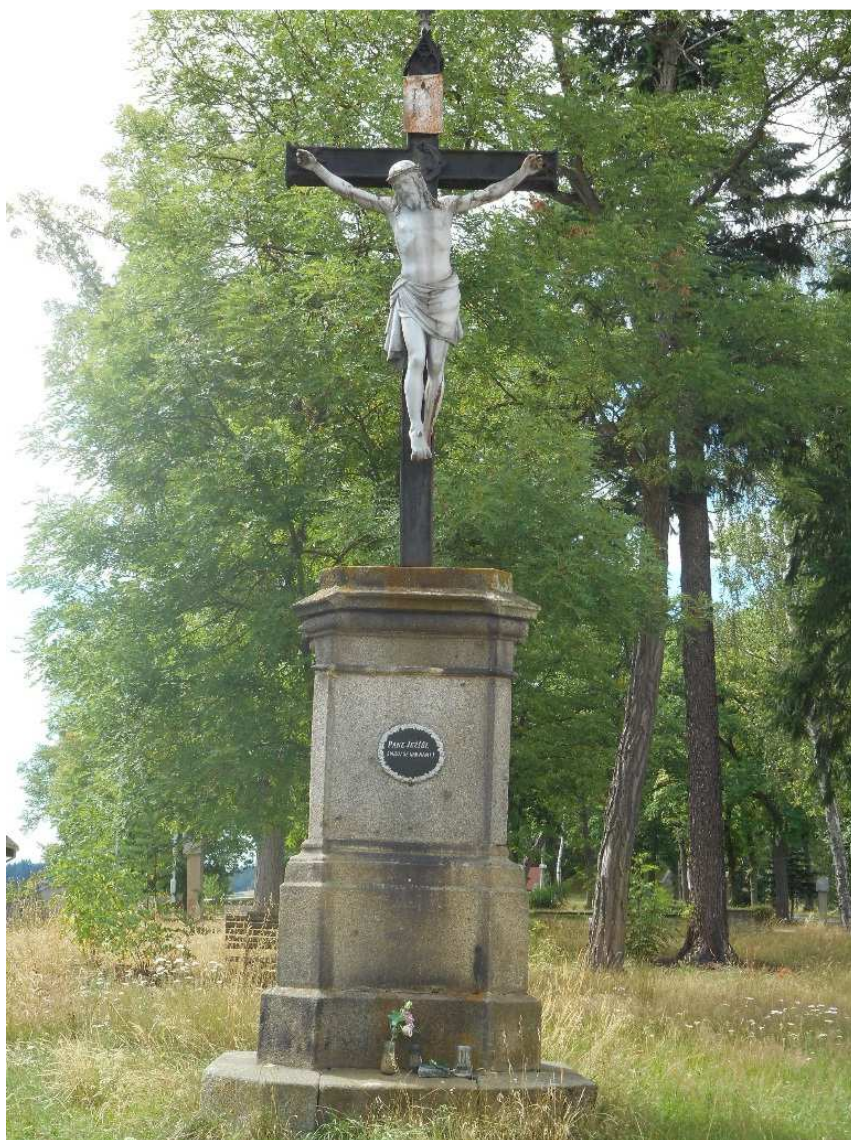
Není pochyb, že první kříže byly vytvořené ze dřeva. Dřevo bylo výchozím materiálem drobných znamení v krajině. Používalo se z důvodů, že bylo velmi snadno a velmi rychle opracovatelné, lidé se s ním setkávali denně a bylo dostupné, a levné. Důkazů o tom, že první památky byly dřevěné a že velmi dlouho dřevo převažovalo, je mnoho, a dosud zde zůstaly monumentální dřevěné kříže či křížky u cest jako památka na nehodu. (4)

Kříž je zdobený symbol Kristova ukřižování. (1)

Dřevěné památky byly nejprve zavěšovány na stromy. O dřevěných křížích lze najít celou řadu zmínek. Kříže tzv. protireformační bývaly obřích rozměrů jako viditelné znamení, že celá ves se po třicetileté válce vrátila k pravé katolické víře. Dřevěné kříže byly častějším jevem spíše v době, která byla bližší jejich vzniku. v krajině bývaly velmi běžné. (4)

Později dřevo jako stavební materiál vystřídal kámen. Nyní se nejčastěji vyskytují křížky s kamenným podstavcem a litinovou soškou Ježíše přibitého na kříž.

Obrázek 1: Kříž, ilustrační foto

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.2.1.1 Smírčí kříže

Smírčí kříže jsou kamenné kříže, které se objevují v kontextu s násilnou smrtí. Jednalo se o součást mimosoudního narovnání mezi vrahem a rodinou pozůstalého. Že smírčí kříže mají vztah k trestnímu právu, vyplynulo z analýzy torza písemných pramenů i některých smírčích křížů samotných. Vzhledem k tomu, že panoval zákon oko za oko, zub za zub, mohla nepřirozená násilná smrt vést často k soukromé pomstě. Z výkonu fyzického trestu se však většinou bylo možné vykoupit, trest na nějakou dobu odložit a odškodnit nejbližší pozůstalé. (4)

Památky smírčího charakteru, tedy i smírčí kříže, jsou důkazem právní praxe ve středověku. (5)

Obrázek 2: Smírčí kříž, ilustrační foto

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.2.1.2 Křížové kameny

Křížové kameny sloužily jako znamení hranice a znamení u cest. Byly inspirovány vzorem smírčích kamenných křížů, a tak jsou často i mezní kameny označené křížem, tento kříž zde však nemá žádný religiózní význam. (4)

U křížových kamenů je důležitá jejich výzdoba. Kameny mohou mít opracovaný tvar pravidelné desky nebo mohou být zcela amorfní. Oba typy jsou však vyzdobeny symbolem kříže, případně dalšími zvláštními symboly. (5)

Obrázek 3: Křížový kámen, ilustrační foto

Zdroj: <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/cinov-krizovy-kamen>

3.2.2 Kaple a kapličky

Kaple nebo kaplička je drobná sakrální stavba, která je zasvěcená uctívání Boha, Panny Marie a jiných světců. Kaple může být uzavřená nebo otevřená. Kaple uzavřená mívá malý, obvykle čtvercový půdorys, může mít ale i kruhový či oválný. Bývá zakončena stříškou, která má nejčastěji jehlancovou, nebo také z období baroka cibulovitou báni. Nejčastěji se vyskytují kaple návesní, které plnily funkci malého kostela pro místní

pobožnost. Kaple mohou být situovány na významných místech a dotvářet tak typický charakter českého venkova a krajiny v okolí. Mnoho kapliček vzniklo jako poutní místa. (4)

Kaple otevřené jsou určeny ke zbožnosti pro veřejnost, k zastavení a modlitbě člověka, i když není přítomen kněz. Mohou být zděné z lomového kamene i z cihel, často však ze smíšeného zdiva, jsou omítnuty a obíleny vápnem, někdy i pestře omalovány ornamenty, rostlinami nebo výjevy ze života svatých podle oblíbenosti v oblasti, kde kaplička stojí. (4)

Jedná se tedy o menší bohoslužebný prostor, bývá samostatná (i patrová), nebo začleněná do dispozice kostela. (1)

Tak, jako křížky, i kapličky byly původně stavěné pouze ze dřeva. Až později se stavebním materiálem stal kámen a cihly.

Vybavení venkovských kapliček dokazuje to, že jejich výzdoba byla skromná, lidová polychromovaná dřevořezba či barvotiskové obrázky zdobily jednoduchý oltářík, stěny byly dekorovány podmalbami na skle, někdy byla uvnitř řada lavic. Mimo piet a Ukřižovaného se objevují také zemští patroni Vojtěch a Václav, oblíbená bývala i svatá Anna a blízko mostu nikdy nebyl vynechán Jan Nepomucký. Kaplička byla postavena pod mohutným stromem, většinou lípou, a vedly k ní cesty z okolí. Někdy bývaly na místech, kde napřed stával kříž, a nahradily jej. (4)

Mnoho kaplí a kapliček je v dnešní době stále silně poškozeno, často vlivem války, a to nejen v bývalých Sudetech, ale třeba i v jižních a severních Čechách. (6)

Obrázek 4: Oltář kapličky ve Smrkovci

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.2.3 Křížové cesty

Jedná se o soubor vyobrazení Kristova utrpení, vrcholící Ukřižováním a Uložením do hrobu. Od 15. století cyklus sedmi zastavení, pod vlivem františkánské zbožnosti od 17. století až čtrnáct zastavení. (1)

Křížové cesty se také nazývají křížová zastavení. Jsou to sochařské nebo malířské výjevy Kristovy cesty, která začíná jeho odsouzením u Pilátova domu a končí ukřižováním na Golgotě. Tento cyklus od 15. století nahrazuje poutní cestu do Jeruzaléma. Zastavení jsou znázorněna sloupy, sochami, kapličkami nebo obrazy a vedou na symbolickou Golgotu, která je umístěna někde v krajině nebo v kostele. (7)

Křížové cesty se ve většině případů pojí k některým kaplím. Jedná se o tzv. velké pašije s různým počtem zastavení, tj. vyobrazení Kristova utrpení. Většinou jich bývá

čtrnáct, ale mohou být i podrobnější vyprávění dle novozákonních evangelií. Křížové cesty sloužily pro velkopáteční pobožnosti a nejvíce dochované podoby pocházejí z 19. století, kdy se v nízkém reliéfu, který byl tesaný nebo vyřezávaný, objevují stylizované postavy kristologických scén s charakteristickými gesty a oděvy. (4)

Obrázek 5: IV. zastavení křížové cesty, ilustrační foto

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.2.4 Boží muka

Jde o drobný kamenný nebo zděný objekt zpravidla ve volné krajině, forma sloupku nebo pilíře s rozšířeným prostorem v horní části pro sošku, malbu nebo reliéf, zpravidla ukončený křížem. (1)

Boží muka jsou tedy převážně kamenné sloupy, na kterých je obrazem, někdy i slovem, připomínáno utrpení a muka Spasitelova. Nápis na božích mukách obsahují lidovou upřímnou zbožnost a poezii, protože vznikaly v dobách, kdy se vázané slovo

používalo v běžném hovoru. Obvyklým typem božích muk jsou hranolová zděná boží muka, s mělkými nikami, které tvarově přechází ke kapličkám. v rustikálnějším podání či v oblastech, kde byl nedostatek kamene, je mohutný hranolový dřík vyzděný lomovým kamenem opatřen krycí deskou, na které stojí malá hranolová kaplice, v jejíchž mělkých nikách jsou na všech čtyřech světových stranách obvyklé náměty. Většinou však dřík nese pouze menší hlavičci s edikulou, osazenou drobnou kamennou či dřevěnou sochou. Kaplice bývala kryta jehlancovou stříškou, do které byl vetknutý dvojramenný kovaný křížek. Někdy stříška nesla ještě kamennou kouli, která symbolizovala svět pod vládou kříže. (4)

Vyobrazení utrpení Kristova patřilo k velmi častým námětům výtvarného umění kvůli své existenciální dramatičnosti. Obvykle byly vybírány základní drastické scény – tzv. malé pašije. (4)

Obrázek 6: Boží muka, ilustrační foto

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.2.5 Zvoničky

Zvonička je věžová stavba, která byla často stavěna v blízkosti kostelů. Byla opatřena zvonem a její zvonění mělo být chápáno jako příkaz k modlitbě nebo nebeské kázání. (7)

Zvoničky jsou tedy sakrální stavby, nejčastěji dřevostavby, které se stavěly na návších. Často se stavěly tam, kde nebyla kaple. Původně byly zvoničky posazeny na dřevěném sloupku, později se místo dřeva začal používat kovový sloupek. Někdy byly zvoničky součástí kovářny, výjimečně se vyskytovaly i na střeše větších usedlostí. v místech, kde nebyla kaple, plnila zvonička její funkci. Kromě této náboženské měly zvoničky i funkci signalizační, lidé je využívali především při požárech, ale také jako umíráček.

Obrázek 7: Zvonička, ilustrační foto

Zdroj: <http://www.cestyapamatky.cz/kolinsko/hradistko-ii/zvonička>

3.2.6 Sochy a sousoší

Za sochu se považuje za umělecké dílo, které vytvořil sochař. Sochy se rozdělují na dva typy. Prvním je skulptura, která je vytvořena odebírající technikou. Jsou to sochy tesané z bronzu, kamene, často mramoru, nebo třeba dřeva. Druhým typem je plastika. Plastika je tvořena přidávací technikou. Jedná se o vymodelované sochy, jejichž materiálem je nejčastěji keramika. Sochy často svým tvarem připomínají lidské postavy. v případě sousoší je více soch sestavených u sebe a působí jako celek. (7)

Obrázek 8: Socha, ilustrační foto

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.2.6.1 Morové sloupy

Morový sloup je volně stojící kamenné sousoší postavené jako dík za odvrácení moru. Morové sloupy se rozdělují na tři typy podle hlavní sochy. Mariánský typ je kamenný barokní památník, na jehož vrcholu je socha Panny Marie většinou doprovázená ochránci proti moru, jimiž jsou svatý Rochus a svatá Rozálie, nebo místními světcí. Druhým typem je sloup trojiční, na jehož vrcholu se nachází socha Nejsvětější Trojice a posledním typ morového sloupu se nazývá podle jména svěťce, který je na něm vytesán. (1)

Obrázek 9: Morový sloup, ilustrační foto

Zdroj: vlastní fotodokumentace

3.3 Legislativní aspekty

To, jak se vlastníci pozemků, na kterých drobná církevní architektura stojí, mají o tyto památky starat, udává zákon č. 20/1989 Sb. O státní památkové péči.

3.3.1 Zákon č. 20/1989 Sb. O státní památkové péči

Zákon č. 20/1989 Sb. O státní památkové péči se skládá z šesti částí. Základní ustanovení, Péče o kulturní památky, Archeologické výzkumy a nálezy, Orgány a organizace státní památkové péče, Opatření při porušení povinností, Ustanovení společná a závěrečná. Tento zákon vytváří podmínky pro udržení kulturního dědictví České republiky. Stanoví práva a povinnosti vlastníků kulturních památek, jejich obnovu a restaurování.

3.3.1.1 Péče o kulturní památky

§ 9

Vlastník kulturní památky je povinen na vlastní náklad pečovat o její zachování, udržovat ji v dobrém stavu a chránit ji před ohrožením, poškozením, znehodnocením či odcizením. Kulturní památku je povinen užívat pouze způsobem, který odpovídá jejímu kulturně politickému významu, památkové hodnotě a technickému stavu. Je-li kulturní památka ve společenském vlastnictví, je povinností organizace, která kulturní památku spravuje nebo ji užívá nebo ji má ve vlastnictví, a jejího nadřízeného orgánu vytvářet pro plnění uvedených povinností všechny potřebné předpoklady. (3)

§ 12

Vlastník kulturní památky je povinen bez zbytečného odkladu každé ohrožení nebo poškození kulturní památky oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, jde-li o národní kulturní památku, krajskému úřadu, a vyžádat si jeho rozhodnutí o způsobu odstranění závady. Jde-li o nemovitou kulturní památku, která je stavbou, vyrozumí též stavební úřad. (3)

§ 16

Vlastníku kulturní památky může obec nebo kraj na jeho žádost poskytnout ze svých rozpočtových prostředků, jde-li o zvlášť odůvodněný případ, příspěvek na zvýšené náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky za účelem jejího účinnějšího společenského uplatnění. Příspěvek může poskytnout i tehdy, nemůže-li vlastník kulturní památky uhradit z vlastních prostředků náklady spojené se zachováním nebo obnovou kulturní památky. (3)

3.3.2 Národní památkový ústav

Národní památkový ústav (dále jen NPU) je největší příspěvkovou organizací, která je řízená Ministerstvem kultury České republiky. Jde o odbornou a výzkumnou organizaci státní památkové péče s působností na celém území České republiky. NPU má za cíl usměrňovat péči o památky a památkově chráněná území a pečovat o soubor zpřístupněných kulturních památek, které jsou v jeho přímé péči. Památková péče je komplexní a velmi náročný proces. Musí se opírat o vysokou odbornost čerpající a integrující poznatky z výzkumů řady vědních oborů, o orientaci v životě a tvorbě současnosti a také o přesvědčivou komunikaci s veřejností. (8)

3.3.3 Prováděcí vyhláška č. 66/1988 Sb.

Prováděcí vyhláškou se provádí zákon č. 20/1989 O státní památkové péči. Udává, jak se věci prohlašují za kulturní památky, jejich zrušení, evidenci kulturních památek, jejich ochranu, užívání a obnovu, úkoly a oprávnění památkové inspekce nebo vztahy k zahraničí. Prováděcí vyhláška č. 66/1988 Sb. obsahuje podrobnosti k aplikování toho, co je v zákoně o památkové péči, do praxe. (9)

3.3.4 Mezinárodní dokumenty

Na památky, které se nacházejí na území České republiky, se vztahují kromě legislativních předpisů ČR také závazky a předpisy podle mezinárodních úmluv.

3.3.4.1 Úmluva UNESCO

Jedním z nejdůležitějších dokumentů je Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví spojující princip ochrany kulturního dědictví s ochranou přírody. Je to unikátní mezinárodní právně závazný dokument. Jejím smyslem je upravit péči o přírodní a kulturní památky jednotlivých zemí, napomáhat identifikaci, ochraně, obnově a prezentaci nejvýznamnějších světových památek. (10)

3.3.4.2 Haagská úmluva na ochranu kulturního dědictví při ozbrojeném konfliktu

Zkušenosti s ničením památek v průběhu válek vedly ke vzniku seznamu nejvýznamnějších kulturních statků, jimž je třeba v případě ozbrojeného konfliktu zajistit příslušnou ochranu. Památky jsou do rejstříku kulturních statků pod zvláštní ochranou zapisovány organizací UNESCO na základě žádosti státu, v němž se nacházejí. (10)

3.4 Ekonomické aspekty

Ekonomickými aspekty jsou v této práci rozuměny možnosti financování oprav drobných církevních staveb. Jedná se především o finanční výpomoci, tedy dotace. Dotací rozumíme finanční toky v podobě peněžitého daru od územního samosprávného celku (obec, kraj), státu nebo mezinárodní organizace na předem stanovenou činnost, v tomto případě na opravu církevních památek.

3.4.1 Kraje

Kraje mohou přispívat na památkovou péči ze svých krajských rozpočtů. Peníze mohou uvolnit nejen na samotné zachování dané památky, ale také na její rekonstrukci, obnovu vzhledu i drobnější úpravu. Úhrady oprav z těchto rozpočtů se odvíjejí od možností financování vlastníka dané památky a od skutečných nákladů opravy.

Plzeňský kraj (dále PK) má v současné době vypsání dotační programy v oblasti památkové péče pro rok 2018. Vypsání programy jsou dva, a to program Zachování a obnova kulturních památek PK a Obnova historického stavebního fondu v památkových

rezervacích a zónách a staveb drobné architektury, kopie sochařských děl v exteriéru na území PK. (11)

Dotace z programů Plzeňského kraje slouží především pro obnovu těch objektů, které jsou ve velmi špatném stavu nebo již je jejich obnova rozpracována a jejím nedokončením by došlo k poškození historických či památkových hodnot této stavby. (11)

Žádost o dotaci z programů vypsanych Plzeňským krajem musí být podána pouze elektronicky prostřednictvím aplikace eDotace. Tuto aplikaci lze nalézt na stránkách Plzeňského kraje. Žádosti mohou být podávány do 19. 2. 2018 včetně. (11)

Plzeňský kraj také ve svém rozpočtu pro rok 2018 vyhradil 85 000 Kč jako dar pro Sdružení místních samospráv České republiky na činnosti pro rozvoj venkova, které se mimo jiné zabývá i obnovou kulturních památek, které neodmyslitelně patří do venkovské krajiny. (12)

3.4.1.1 Dotační program Zachování a obnova kulturních památek PK

Cílem tohoto programu je obnova kulturních památek v rámci PK, zachování jejich hodnoty a kulturně historického charakteru. Dotace budou poskytovány na stavební, a především restaurátorské práce, které souvisejí se zachováním a obnovou nemovité kulturní památky nebo nemovité národní kulturní památky. Dále na restaurování ohrožených uměleckořemeslných památek a výtvarných děl v exteriéru nebo varhan, které jsou součástí nemovité kulturní památky. (11)

3.4.1.2 Dotační program Obnova historického stavebního fondu a staveb drobné architektury

Cílem tohoto programu je obnova staveb, které nejsou prohlášené za kulturní památky a které jsou situovány na území památkových rezervací a zón. Dále na obnovu staveb drobné architektury, které mají místní význam a které taktéž nejsou prohlášené kulturními památkami a nejsou situovány na území památkových rezervací nebo zón, a na vyhotovení kopií sochařských děl umístěných v exteriéru, které se nacházejí ve velmi špatném stavu a není proto možné je dále uchovat na místě. (11)

3.4.2 Stát

Státní rozpočet je členěn do kapitol. Návrh státního rozpočtu v České republice sestavuje Ministerstvo financí ve spolupráci se správci kapitol, Regionálními radami regionů soudržnosti, územními samosprávnými celky, státními fondy a dobrovolnými svazky obcí. Tento návrh Ministerstvo financí předkládá vládě, která ho projedná a poté předkládá Poslanecké sněmovně. v Poslanecké sněmovně proběhnou tři čtení. První čtení jsou pouze základní údaje. Ve druhém čtení se vede podrobná rozprava a případné pozměňovací návrhy. Ve třetím čtení zaznívají už jen návrhy oprav gramatických, legislativních nebo tiskových chyb. Poté, co je rozpočet schválen v Poslanecké sněmovně, putuje k prezidentovi, a následně po jeho podpisu je zveřejněn ve Sbírce zákonů.

3.4.2.1 Ministerstvo kultury České republiky

Ministerstvo kultury ČR má mnoho dotačních okruhů, mezi nimi i dotační okruh Památky. V tomto okruhu nabízí několik dotačních programů.

- Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností

Program se pro daný kalendářní rok vyhláší na základě zákona o Státním rozpočtu ČR. Jeho cílem je podílet se efektivně na obnově a zachování kulturních památek v České republice prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. (13)

Finanční prostředky tohoto programu mohou být použity na obnovu nebo zachování nemovitých kulturních památek, které nejsou situovány v památkových rezervacích a zónách, nejsou národními kulturními památkami. Dále nesmí být ve vlastnictví České republiky. Mohou být použity i na obnovu kulturní památky movité, která je pevně spojena se stavbou. (13)

Minimální výše příspěvku je 50 000 Kč. Výjimku mají ty obce s rozšířenou působností, které mají přidělenou kvótu nižší než 100 000 Kč. v takové případě ji mohou rozdělit na dva příspěvky. Žadatel musí přistoupit na spoluúcast v minimální výši 10 % z nákladů. (13)

Kvóty pro rok 2018 pro Plzeňský kraj jsou v celkové výši 13 359 000 Kč, z toho kvóta pro město Horažďovice 430 000 Kč. (14)

➤ Program Podpora pro památky UNESCO

Finanční prostředky z tohoto programu je možné čerpat pro podporu rozvoje památek zapsaných na seznam UNESCO, které jsou situovány na území České republiky. (15)

Dotací z programu Podpora pro památky UNESCO mohou být podpořeny pouze ty projekty, které rozvíjejí hodnoty, pro něž je památka zapsána v Seznamu nebo nominována k zápisu. Dotace může být poskytnuta do maximální výše 70 % celkových uznaných nákladů na projekt. (16)

➤ Program kulturní aktivity v památkové péči

Tento program podporuje veřejně prospěšné projekty, které předkládají spolky nebo obecně prospěšné společnosti. Podpořeny budou projekty zaměřené na památkovou péči. Žadatelem může být pouze ten subjekt, který má sídlo na území České republiky a jehož projekt je realizován taktéž na území ČR. Běžná činnost organizací podporována nebude. (17)

➤ Havarijní program

Z tohoto programu lze čerpat příspěvky na nejnaléhavější opravy nemovitých kulturních památek, především na opravení havarijního stavu střech nebo nosných konstrukcí kulturních památek, celkové statické stavební zajištění a restaurátorské práce. (15)

Z podpory není možné financovat modernizace objektů, úpravy veřejných prostranství a průzkumy či projektové dokumentace. Spoluúčast žadatele by měla být minimálně 40 % ze smluvní ceny sjednané se zhotovitelem díla nebo 30 % z ceny nakoupeného. v některých určitých případech může být vlastníkovvi poskytnut příspěvek až do 80 % celkových nákladů včetně DPH. (18)

➤ Program záchrany architektonického dědictví

Program podporuje záchranu a zachování kulturních památek nebo jejích částí, které tvoří její podstatu. (15)

Žadatelé mohou být organizace zřizované ministerstvem anebo ostatní vlastníci kulturních památek. Program je určen spíše pro významnější památky, jako jsou hrady, zámky, kláštery, kostely apod. (15)

➤ Program restaurování movitých kulturních památek

Tento program poskytuje dotace na restaurování movitých kulturních památek (např. sochy), které jsou zpřístupněné veřejnosti. Žadatelem může být vlastník této památky. (15)

➤ Program regenerace městských památkových rezervací a městských památkových zón

Tento program slouží jako nástroj pro obnovu kulturních památek, nacházejících se v částech měst, které jsou prohlášeny za památkovou rezervaci nebo památkovou zónu. Dotaci lze čerpat pouze v případě, že město má vypracovaný vlastní regenerační program a na obnově se s vlastníkem památky podílí. (15)

➤ Program péče o vesnické památkové rezervace, vesnické památkové zóny a krajinné památkové zóny

Tento program je určen pro obnovu nemovitých kulturních památek, především památek lidové architektury (např. kapličky, zvoničky, boží muka, ale i sochy, pomníky a další), které jsou situovány na území vesnické památkové rezervace nebo vesnické památkové zóny nebo krajinné památkové zóny. (15)

3.4.2.2 Ministerstvo zemědělství České republiky

Také Ministerstvo zemědělství poskytuje dotace, které souvisejí s údržbou drobných kulturních památek, v rámci svého programu.

➤ Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků pro rok 2018

Pro rok 2018 je upravena hranice počtu obyvatel v obci, kde se nachází předmět dotace. Mohou to být obce, které k začátku roku 2017 měly do 2000 obyvatel. Obce, které mají počet obyvatel mezi 2001 a 5000 se předmět dotace musí nacházet v místní části obce, která nepřesahuje 500 obyvatel. (19)

Dotace jsou vydávány na obnovu a údržbu stávajících předmětů, které patří do venkovské krajiny a zvyšují tak kvalitu kulturního i společenského života na venkově. (19)

3.4.2.3 Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky

Ministerstvo pro místní rozvoj nabízí čerpání dotací z programu Podpora rozvoje regionů. Tento program má několik podprogramů a drobných církevních staveb se může týkat jeden z nich.

➤ Podpora obnovy a rozvoje venkova 2018

Tento podprogram má za cíl podporovat rozvoj obcí na venkově. Je členěn na 7 dotačních titulů.

Dotační titul č. 1 – Podpora vítězů soutěže Vesnice roku

Dotační titul č. 2 – Podpora zapojení generací do komunitního života v obci

Dotační titul č. 3 – Podpora spolupráce obcí na obnově a rozvoji venkova

Dotační titul č. 4 – Podpora obnovy drobných sakrálních staveb v obci

Dotační titul č. 5 – Podpora obnovy místních komunikací

Dotační titul č. 6 – Podpora obnovy sportovní infrastruktury

Dotační titul č. 7 – Podpora rozvoje strategických průmyslových zón

O dotaci na obnovu drobných církevních staveb může obec žádat v rámci DT č. 4. Podmínkou je, aby obec měla k 1. 1. 2017 počet obyvatel do 3000 včetně a musí zpracovat a mít schválený zastupitelstvem strategický rozvojový dokument. Dotaci je možno poskytnout až do výše 70 % skutečných uznatelných nákladů. Spodní limit dotace činí 40 000 Kč a horní limit 300 000 Kč. Podporovány jsou pouze akce zaměřené na opravu drobných církevních staveb. Tyto stavby se musejí nacházet na katastrálním území obce a být v majetku obce. Za tuto stavbu lze považovat kapli, kapličku, sochu, boží muka, márnici, kříž a další. Dotaci je možné využít také na úpravu okolí těchto staveb, avšak max. do vzdálenosti pěti metrů od stavby, která je předmětem dotace. (20)

3.4.3 Evropská unie

V období 2007–2013 existovalo 7 regionálních operačních programů (ROP) pro regiony soudržnosti kromě Hlavního města Prahy. Pro každý region soudržnosti byl ROP specifický, ne každý podporoval rozvoj venkova.

Obce v Plzeňském kraji měly možnost žádat o dotace přes ROP NUTS II – Severozápad, s obnovou drobných církevních staveb souvisela prioritní osa č. 2 – Integrovaná podpora místního rozvoje. O dotaci mohly žádat nejen obce, ale také svazky obcí, kraje, vzdělávací zařízení, podnikatelé a další. v následujícím období se programy a možnosti dotací změnily.

➤ Programové období 2014–2020

V tomto programovém období bylo pro Českou republiku vyčleněno necelých 24 miliard eur. (21)

❖ Integrovaný regionální operační program

Tento program je řízený Ministerstvem pro místní rozvoj. Navazuje na regionální operační programy a částečně i na Integrovaný operační program z předchozího období. Zaměřuje se na udržitelný rozvoj v regionech, městech a obcích. Do jeho zaměření spadá i zpřístupnění a obnova kulturních památek a uchování kulturního dědictví. (22)

Podpora zahrnuje obnovu pouze těch objektů, které jsou zapsané na Seznamu světového dědictví UNESCO, ale jsou mimopražské, dále ty, které jsou zařazené na Indikativní seznam světového dědictví UNESCO, národně kulturní památky a také památky evidované v Indikativním seznamu národních kulturních památek. v tomto výčtu je pouze zhruba 1 % památek, které se nacházejí na území České republiky. (22)

3.5 Technické aspekty

Technické aspekty udávají principy obnovy staveb a její jednotlivé fáze. Vysvětlují, jak by se stavby měly udržovat a čistit a co naopak by se s nimi dělat nemělo.

3.5.1 Principy obnovy

Obnova památky má několik etap. První etapou je identifikace potřeb, kde je nutné nejprve provést vlastní identifikaci potřeb, nadefinovat účel obnovy, zpracovat studii variant

a alternativ, zpracovat prvotní finanční analýzu a prvotní studii nákladů, případně výnosů, pokud se nějaké očekávají, a dokumentaci pro územní rozhodnutí. Následuje druhá etapa, kterou je příprava projektu. v této fázi je potřeba zpracovat nutné podklady pro projektovou dokumentaci a povolovací procesy, zpracovat samotnou projektovou dokumentaci, získat stavební povolení, zajistit zdroje financování, zorganizovat časový, zdrojový a finanční plán, zpracovat zadávací dokumentace, vybrat dodavatele a uzavřít s nimi smlouvy. Třetí etapa, realizace projektu, obsahuje kontrolu, změny díla a úhradu, kolaudaci i uvedení do užívání. Čtvrtou etapou je samotné užívání a poslední, pátou etapou, je vyhodnocení projektu. (2)

3.5.2 Čištění exteriéru

Je třeba neustále obnovovat poznatky a zásady ochrany památek. Například zásady odstraňování omítek z lomového zdiva s jeho novým vyspárováním a čištění povrchu kamene až na původní kámen by měly být už překonané. Čištění kamene není bez důvodu na těch místech, kde hustý mastný nátěr uzavřel povrch starého kamene, který je nasáklý vlhkostí a již zahnívá. Při čištění a opravě exteriéru památky by se mělo tedy ustupovat od bezdůvodného čištění kamene, které ničí původní způsob jeho opracování. Dále by se měly sledovat barvy a jejich původní kombinace, sledovat a zdokumentovat opracování kamene ve spojení s daty vzniku zdiva, pořádně prozkoumat případy, které jsou nejasné. Pokud je nutné kámen čistit, mělo by být čištění v souladu s principy architektury a plastiky a s jejich technickým stavem. Také je nutné stále přizpůsobovat praxi novým poznatkům, neboť každý případ je individuální. (23)

4 Výzkumná část

4.1 Cíl výzkumu

Prvním cílem tohoto výzkumu je posouzení, v jakém technickém stavu se konkrétní zkoumané památky nacházejí. S tímto cílem je spojena hypotéza, že vlastníci pozemků, na kterých se tyto církevní stavby nacházejí, o ně pečují tak, jak jim ukládá zákon. Výzkum by měl tuto hypotézu potvrdit či vyvrátit.

Druhým cílem je zjistit, zda vlastníci mohou čerpat finanční podpory pro opravy z dotací. Dále zjistit, zda z těchto dotací čerpají a konkrétně z jakých.

4.2 Metoda výzkumu

Každá ze sedmadvaceti sakrálních staveb byla jednotlivě zkoumána v terénu a její stav byl vyhodnocen. Pro posuzování technického stavu těchto staveb byla použita stupnice od 1 do 5. Znamka 1 označuje výborný stav, který nevyžaduje žádné opravy. Znamka 2 označuje stav velmi dobrý, který vyžaduje například jen lehké očištění kamene, nový nátěr křížku nebo drobnou úpravu okolí. Znamka 3 označuje stav zachovalý, tento stav už potřebuje větší údržbu, známka 4 vyjadřuje stav velmi špatný, stavba, případně i okolí vypadá neudržovaně. Znamka 5 vyjadřuje stav havarijní, kdy už je stavba téměř na spadnutí, dlouho zanedbávaná a vyžaduje opravdu mnoho oprav, případně i údržbu okolí. Každá ze staveb byla nafotografována a zanesena do mapy. Vlastníci pozemků, na kterých jsou zkoumané stavby postaveny, byli vyhledání pomocí ČÚZK. Údaje o již opravených stavbách byly získány na základě rozhovoru se starostou obce Hradešice. Údaje o cenách zednických prací a restaurátorských prací byly získány na základě rozhovoru s odborníky v těchto oborech. Na základě získaných dat byla odhadnuta finanční náročnost oprav jednotlivých staveb.

4.3 Data

Pro tuto práci bylo vybráno území obce Hradešice. Toto území je rozděleno na tři katastrální území, a to k.ú. Hradešice, k.ú. Smrkovec a k.ú. Černíč. Vlastníky pozemků na území obce Hradešice jsou převážně soukromé osoby nebo obec Hradešice. Celkem se zde nachází 27 drobných církevních staveb.

4.3.1 Obec Hradešice

Obec Hradešice se člení na tři místní části – Hradešice, Smrkovec a Černíč. Nachází se v Plzeňském kraji, okrese Klatovy, na hlavní silniční trase Klatovy – Horažďovice. Pověřená obec s rozšířenou působností pro obec Hradešice je město Horažďovice. (24)

Na místě, kde leží Hradešice, se kdysi usídlili Hradešovici, kteří dali obci jméno. Název Hradešice je potvrzen úředně od roku 1854. První zmínka o obci Hradešice je z roku 1360, kdy byl připomínán kostel Proměnění Páně jako farní kostel, který měli tehdy v držení páni z Janovic. Dodnes je tento kostel s vysokou věží dominantou vesnice a viditelný z širokého okolí. Na původní klenbě jsou zbytky gotických fresek, které dokazují dobu jeho postavení. v polovině 18. století byl barokně přestavěn. Kostel mohl kdysi mít obranný charakter, což dokazuje jeho umístění a také kruhová zeď okolo hřbitova. v roce 1995 byla hradešická náves zapsána jako vesnická památková zóna. v okrese Klatovy je jich celkem pouze pět. Na této návsi stojí kaplička sv. Jana Nepomuckého postavená roku 1882 a památník obětem 1. světové války. Dále barokní fara, která byla roku 1903 opravena a slouží jako sídlo pro obecní úřad a knihovnu. Při příjezdu po hlavní cestě od Klatov stojí kousek před Hradešicemi kaple sv. Antonína Paduánského. Tato kaple je posvátné a poutní místo českobudějovické diecéze. Součástí této kaple je od roku 1809 také novogotická hrobka rodu Taaffů, což byl hraběcí rod z Nalžov. Poblíž roste památný strom, dub, kterému je přes 400 let a je nejstarší v kraji. Pověst říká, že na tomto místě někdy v 18. století pobýval poustevník. (25)

Severně od Hradešic leží Smrkovec. První zmínka o něm je z roku 1366. Na návsi Smrkovce se nachází kaplička sv. Jana Křtitele. Poblíž vesnice byl založen Smrkovský rybník a rozkládá se zde vrch Slavník, jenž je nazván po pradávnmém osídlení Slavníkovců. (25)

Jižně od Hradešic leží Černíč. Jeho první záznam pochází z roku 1377. Původní název byl Černcova ves, protože se však obtížně vyslovoval, začalo se mu říkat Černec či Černice. Pozdější název Černíč vznikl až v novější době. Na návsi kruhovitého tvaru se nachází kaplička sv. Martina, která pochází z 1. poloviny 19. století, a památník obětem 1. světové války. Tato kaplička je prohlášena kulturní památkou. Východně od Černíče se tyčí vrch Semlina. Zde byly nalezeny střepy, které pocházely ze slovanského pohřebiště, a také koňská podkova z doby husitské. (25)

4.3.2 Ceny oprav

Odhady finančních nákladů byly provedeny na základě rozhovorů s odborníky v oborech restaurování památek a zednických prací včetně oprav křížů.

Tabulka 1: Tarify prací

Druh práce	Cena práce v Kč/hodinu
Běžná práce restaurátora	300 Kč a výš
Zlacení nebo malby	800 Kč
Čištění kamene	200 Kč

Zdroj: vlastní tvorba

4.3.3 Drobné církevní stavby na území obce Hradešice

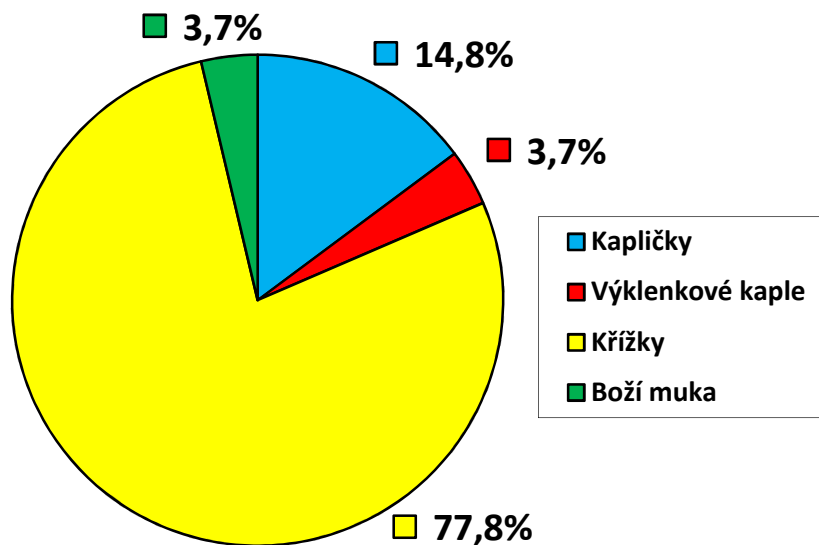
Na území obce Hradešice je možné nalézt pouze čtyři typy drobných sakrálních staveb, a to kaple (kapličky) prostorové i výklenkové, boží muka a v převážné většině křížky.

Tabulka 2: Typy a počet drobných církevních staveb na daném území

Typy staveb	Kaple a kapličky	Výklenkové kapličky	Křížky	Boží muka	Celkem
Smrkovec	1	0	5	0	6
Hradešice	2	1	9	1	13
Černíč	1	0	7	0	8
Celkem	4	1	21	1	27

Zdroj: vlastní tvorba

Graf 1: Srovnání typů staveb podle počtu na území obce Hradešice

Zdroj: vlastní tvorba

Kaplička sv. Jana Křtitele

Kaplička sv. Jana Křtitele se nachází na katastrálním území obce Smrkovec (místní část obce Hradešice) na návsi. Majitelem pozemku, na kterém kaplička stojí, je obec Hradešice.

Kaplička byla založena roku 1838 a první její oprava proběhla v roce 1852. Oltář zde je stále původní a na jeho vrcholku se nachází obrázek s motivem křtícího svatého Jana. Bohoslužby se zde konají pouze několikrát do roka. (26)

Kaplička je ve velmi dobrém stavu, v roce 2016 proběhla její oprava a údržba. Na opravu kapličky byla poskytnuta dotace v rámci dotačního programu Program stabilizace a obnovy venkova Plzeňského kraje 2016, dotace byla určena na akci „Oprava a stavební úpravy návsní kaple ve Smrkovci“. v rámci opravy zde proběhlo několik stavebních úprav, a to sanace zdiva kaple zhotovením drenáže při základech stavby, částečné rozebrání a odvodnění opěrné zdi, demontáž stávajícího oplocení a zhotovení nového, rozšíření kamenné podezdívky, přemístění památníku padlým v 1. světové válce a oprava povrchů v okolí kaple. Dotace byla čerpána do maximální výše 70 %, zbývajících 30 % bylo

uhrazeno z obecního rozpočtu. Okolí je stále udržováno. Kaplička nebyla opravována v interiéru.

Tabulka 3: Vyčíslení oprav kapličky sv. Jana Křtitele

Předběžný rozpočet celkový		400 000 Kč
Obdržena dotace 70 %		280 000 Kč
Náklady		
Oprava	Cena bez DPH	Cena s DPH
Zemní práce	19 881 Kč	24 056 Kč
Základy pod podezdívku a pomník	18 220 Kč	22 046 Kč
Stavba a rekonstrukce oplocení	108 795 Kč	131 642 Kč
Osazení schodiště	1 068 Kč	1 292 Kč
Dlážděné plochy	25 314 Kč	30 630 Kč
Povrchy, podlahy a osazování výplní	6 159 Kč	7 452 Kč
Trubní vedení	1 805 Kč	2 184 Kč
Ostatní bourací práce	63 824 Kč	77 227 Kč
Izolace proti vodě, vlhkosti	3 089 Kč	3 738 Kč
Konstrukce truhlářské a zámečnické	3 361 Kč	4 067 Kč
Oprava pomníku	30 000 Kč	36 300 Kč
Ostatní náklady	49 856 Kč	60 326 Kč
Celkové skutečné náklady		400 960 Kč
Obcí doplaceno 30 %		120 960 Kč

Zdroj: vlastní tvorba

Křížek na smrkovské návsi

Křížek se nachází na návsi obce Smrkovec před kapličkou. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je ve výborném stavu, jeho údržba proběhla roku 2016 v rámci oprav kapličky, u které se nachází. Kamenný podstavec byl očištěn od mechu a lišejníku, kříž byl nově natřen a nastříkán. Okolí je stále udržováno.

Křížek u Krejčů

Křížek se nachází na katastrálním území obce Smrkovec, u cesty k Velenovům na konci vesnice. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je v zchovalém stavu. Vyžaduje úpravu podstavce, odstranění mechu a očištění. Samotný kříž je oprýskaný, potřebuje nový nátěr. v letním období potřebuje okolí křížku častější údržbu zeleně, tedy sekání trávy, která někdy dosahuje téměř do poloviny křížku. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 3 400 Kč.

Křížek u Hošků

Křížek se nachází na katastrálním území obce Smrkovec, pod hrází u rybníka. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je v zchovalém stavu. Vyžaduje úpravu podstavce, odstranění mechu a očištění. Samotný kříž je oprýskaný, potřebuje nový nátěr. Křížek zasahuje až ke koruně stromu stojícího v těsné blízkosti. Je tedy potřeba drobné větvičky stromu pravidelně okolo křížku ostříhávat. Jinak je okolí pravidelně udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 200 Kč.

Pražákoc křížek

Křížek se nachází na katastrálním území obce Smrkovec, u silnice směrem na Hradešice po levé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje ale očištění kamenného podstavce. Křížek stojí v těsné blízkosti stromů, jejichž kořeny nadzvedávají podloží. v důsledku toho se křížek začal pomalu naklánět a je nutné jej posunout kousek stranou. Okolo křížku je potřeba odstranit křoviny, které jej v létě z části překrývají. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 800 Kč.

Matýsoc křížek

Křížek se nachází na katastrálním území obce Smrkovec, u silnice směrem na Hradešice po levé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi špatném stavu. Kamenný podstavec i kamenný kříž vyžadují očištění. Na křížku je viditelné, že kdysi míval na kamenném podstavci desku. Tato deska chybí, je proto potřeba nechat vyrobit desku novou. Také byla z kříže odcizena litinová soška Pána Ježíše. v okolí křížku roste mnoho křovin, které jej v letním období zakrývají, proto je nutné tyto křoviny vysekat. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 3 900 Kč.

Kaplička sv. Jana Nepomuckého

Kaplička se nachází na katastrálním území obce Hradešice na návsi, která byla roku 1995 prohlášena vesnickou památkovou zónou. Majitelem pozemku, na kterém kaplička stojí, je obec Hradešice. Kaplička byla postavena roku 1882. Nyní je součástí místního fondu lidové architektury. (24)

Kaplička je ve velmi dobrém stavu, v roce 2015 proběhla oprava a údržba. Na opravu byla žádána dotace u Odboru kultury plzeňského kraje, tato žádost však byla zařazena mezi náhradníky a později zamítnuta. Byla proto poslána také žádost na Ministerstvo pro místní rozvoj, které s dotací vyhovělo v rámci Podpory obnovy a rozvoje venkova. Dotace byla určena na akci „Stavební úpravy návěsí kaple Hradešice“. v rámci opravy zde byla opravena poškozená a uvolněná omítka s následným nátěrem celé fasády vápnem. Dále byla vyměněna střešní krytina včetně laťování a opravy krovu, byla provedena renovace vchodových dveří a odizolování objektu proti zemní vlhkosti odkopáním zeminy při základu kaple s osazením nopové fólie s úrovní terénu a dosypem drenáže drceným kamenivem. Dotace byla čerpána do maximální výše 70 %. Zbývajících 30 % nákladů bylo uhrazeno z obecního rozpočtu. Okolí je stále udržováno. Kaplička nebyla opravována v interiéru.

Tabulka 4: Vyčíslení oprav kapličky sv. Jana Nepomuckého

Předběžný rozpočet celkový		128 494 Kč
Obdržena dotace 70 %		89 946 Kč
Náklady		
Oprava	Cena bez DPH	Cena s DPH
Střecha	38 549 Kč	46 645 Kč
Výkop	9 994 Kč	12 093 Kč
Oprava dveří + nátěr a výměna vložky	18 600 Kč	22 506 Kč
Oprava a nátěr střešního křížku	3 730 Kč	4 513 Kč
Oprava fasád a bílení	21 089 Kč	25 518 Kč
Doprava, lešení a ostatní náklady	17 467 Kč	21 135 Kč
Celkové skutečné náklady		132 410 Kč
Obcí doplaceno 30 %		42 464 Kč

Zdroj: vlastní tvorba

Křížek u Pivničků

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice poblíž návsi. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi špatném stavu. Kamenný podstavec je čistý a v dobrém stavu. Upadla z něho ale deska, která leží vedle křížku a která už není čitelná. Proto je potřeba nechat vyrobit desku novou. Křížek je kromě kamenného podstavce celý zarostlý břečťanem a zrezivělý. Je proto nutné břečťan odstranit, opakovaně zastříhávat, aby již křížek znovu nezarůstal, udělat opravu a nový nátěr samotného křížku. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 3 800 Kč.

Křížek u Hlásků

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice u návesního rybníka. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je celý kamenný a je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje pouze očištění kamene. Počítá se zde také s opravou obrubníku a jeho doplnění oblázky. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 8 200 Kč.

Výklenková kaplička u Knetlů

Výklenková kaplička se nachází na katastrálním území obce Hradešice ve zdi oplocení jednoho z obydlených rodinných domů. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Kaplička je v havarijním stavu. Její obnova vyžaduje opravu fasády a nové nabílení, opravu stříšky, opravu a nátěr křížku na střeše, výměnu okna a zrestaurování obrazu za okno. Okolí této kapličky je udržované pravidelně. Odhadnutý rozpočet na opravy kapličky činí 15 000 Kč.

Novákoc křížek

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice, u rozcestí na obec Mířenice. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je celý kamenný a je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje očištění kamene. Křížek stojí v těsné blízkosti stromů, jejichž kořeny nadzvedávají podloží. v důsledku toho se křížek začal pomalu naklánět a je nutné jej srovnat. Dále je potřeba prořezat větve stromů, které v létě křížek zakrývají. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 6 400 Kč.

První křížek od sv. Antonína

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice, u silnice směrem na Klatovy po levé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je celý kamenný a je v zachovalém stavu. Vyžaduje důkladné očištění celého kamene. Okolí křížku je udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 800 Kč.

První křížek za Záveských

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice, první u silnice směrem na Klatovy po pravé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je v zchovalém stavu. Vyžaduje očištění kamenného podstavce a nový nátěr. Okolí křížku je pravidelně udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 3 800 Kč.

Druhý křížek za Záveských – Kúsoc křížek

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice, druhý u silnice směrem na Klatovy po pravé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi špatném stavu. Vyžaduje důkladné očištění kamenného podstavce a opravu a nový nátěr samotného kříže. Okolí křížku je pravidelně udržováno. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 700 Kč.

Boží muka Školákoc kaplička

Boží muka se nacházejí na katastrálním území obce Hradešice, u silnice směrem na Malý Bor po levé straně. Majitelem pozemku, na kterém boží muka stojí, je soukromá osoba. Boží muka jsou v zchovalém stavu. Vyžadují očištění kamene, výměnu obrázku uvnitř a výměnu ochranného rámečku. Okolí je pravidelně udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy božích muk činí 4 200 Kč.

Křížek za Kodýdkoc

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice, u silnice směrem na Malý Bor po levé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje jen místy očištění kamenného podstavce od lišejníku a nátěr kříže. Okolí je pravidelně udržováno. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 3 500 Kč.

Křížek u Vondry

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice, u silnice směrem na Smrkovec po pravé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je v zachovalém stavu. Vyžaduje očištění kamenného podstavce a opravu a nátěr samotného kříže. Křížek se naklání a proti pádu je zajištěný dráty, je nutné jej rozebrat, udělat nový základ a znovu postavit. Křížek je obrostlý křovinami, které ho v letním období téměř celý zakrývají. Je proto potřeba tyto křoviny prostríhat nebo odstranit. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 400 Kč.

Křížek u kostela

Křížek se nachází na katastrálním území obce Hradešice před kostelem Proměnění Páně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je ve výborném stavu, v roce 2013 byl obnoven v rámci úprav kostela, u kterého se nachází. Kamenný podstavec byl očištěn od mechu a lišejníku, kříž byl nově natřen. v roce 2017 byl ke křížku dobudován chodník. Okolí je stále a pravidelně udržované.

Kaple sv. Antonína Paduánského

Kaple se nachází na katastrálním území obce Hradešice, u silnice směrem na Klatovy po pravé straně. Majitelem pozemku, na kterém kaple stojí, je soukromá osoba a také kaple je v soukromém vlastnictví. v kapli se konají mše svaté během svatoantonínské pouti.

Kaple se řadí mezi posvátná a poutní místa českobudějovické diecéze a první zmínka o ní je z roku 1787. Od roku 1809 je součástí této kaple také hrobka rodu Taaffů, což byli páni z Nalžov. Poblíž kaple roste posvátný dub, který je přes 400 let starý. (24)

Kaple je ve velmi špatném stavu. Její přední část byla přibližně před pěti lety nově natřena, stejně tak vnitřní plochy. Zbytek kaple však vypadá zchátrale. Kaple by potřebovala opravit střechu, opravit celou fasádu, natřít, vyměnit dveře, nechat zrestaurovat interiér. Okolí kaple je pravidelně udržované.

Tabulka 5: Odhad cen případných oprav kaple sv. Antonína

Náklady	
Oprava	Odhadnutá cena
Oprava vnějších povrchů	220 000 Kč
Krytina	300 000 Kč
Nátěry a malby	60 000 Kč
Krov	500 000 Kč
Výměna dveří	50 000 Kč
Výměna vitrinových oken – 6 ks	100 000 Kč
Pořízení nových varhan	500 000 Kč
Osvětlení	200 000 Kč
Restaurování oltáře	300 000 Kč
Restaurování obrazů – 7ks	420 000 Kč
Celkové odhadnuté náklady	2 650 000 Kč

Zdroj: vlastní tvorba

Kaplička sv. Martina

Kaplička se nachází na katastrálním území obce Černíč na kruhové návsi. Majitelem pozemku, na kterém kaplička stojí, je obec Hradešice. Kaplička byla prohlášena za kulturní památku.

Kaplička je ve velmi dobrém stavu. v roce 2011 byla provedena oprava a údržba. v rámci opravy zde byla provedena oprava vnitřních i vnějších omítek, nové nabílení, výměna střešní krytiny a latí s klempířskými prvky. Dále byla udělána oprava opěrné kamenné zdi kolem kapličky – nové vyspárování opěrné zdi. Na kapličku byla poskytnuta dotace ze Státního zemědělského intervenčního fondu v rámci Programu rozvoje venkova ČR, osa IV. LEADER. Dotace byla čerpána ve výši 90 % předběžného rozpočtu oprav, zbývající částka byla doplacena z obecního rozpočtu. Kaplička nebyla obnovena v interiéru.

Tabulka 6: Vyčíslení oprav kapličky sv. Martina

Předběžný rozpočet celkový		80 000 Kč
Obdržena dotace 90 %		72 000 Kč
Náklady		
Oprava	Cena bez DPH	Cena s DPH
Osazování výplní otvorů	1 762 Kč	2 132 Kč
Úprava vnitřních povrchů	6 544 Kč	7 918 Kč
Úprava vnějších povrchů	21 933 Kč	26 539 Kč
Krytina tvrdá	30 277 Kč	36 635 Kč
Nátěry	464 Kč	561 Kč
Malby	5 248 Kč	6 350 Kč
Ostatní náklady a materiál	7 407 Kč	8 963 Kč
Celkové skutečné náklady		89 098 Kč
Obcí doplaceno 10 %		17 098 Kč

Zdroj: vlastní tvorba

Křížek na černíčské návsi

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč na návsi před kapličkou sv. Martina. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je ve výborném stavu, jeho údržba proběhla roku 2011 v rámci oprav kapličky, u které se nachází. Kamenný podstavec byl očištěn od mechu a lišejníku, kříž byl nově natřen a nastříkán. Okolí je stále udržováno.

Křížek u Mlynářů

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč u mlýna. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je celý kamenný s litinovým Ježíšem a je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje pouze očištění kamene. Okolo křížku je udělané nové oplocení. Okolí křížku je pravidelně udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 600 Kč.

Křížek u Metličků

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč poblíž návsi u obydlených rodinných domů. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je celý kamenný s litinovým Ježíšem a je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje očištění kamene a nové natření oplocení. Okolí je pravidelně udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 200 Kč.

Křížek u kovárny

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč poblíž návsi u obydlených rodinných domů. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je v zachovalém stavu. Vyžaduje očištění kamene a nový nátěr kříže. Okolí křížku je pravidelně udržované. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 7 300 Kč.

Křížek na rozcestí Dlouhé vršky

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč na rozcestí Dlouhé vršky směrem k rybníku Strašný. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je obec Hradešice. Křížek je v zachovalém stavu. Vyžaduje očištění kamenného podstavce a nový nátěr kříže. Okolo křížku není pravidelně sečená tráva, které v určitém období dorůstá do poloviny podstavce křížku. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 4 300 Kč.

Křížek u silnice do Černíče

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč u silnice směrem na Hradešice po levé straně. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi dobrém stavu. Vyžaduje pouze očištění kamenného podstavce. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 3 900 Kč.

Křížek před vrchem Semlina

Křížek se nachází na katastrálním území obce Černíč před rozcestím k vrchu Semlina. Majitelem pozemku, na kterém křížek stojí, je soukromá osoba. Křížek je ve velmi špatném stavu. Vyžaduje důkladné očištění kamenného podstavce a nový nátěr kříže. Okolí křížku není příliš udržované, na jaře a v létě roste okolo křížku vysoká tráva, která jej z části zakrývá. Odhadnutý rozpočet na opravy křížku činí 5 200 Kč.

4.3.4 Majitelé pozemků

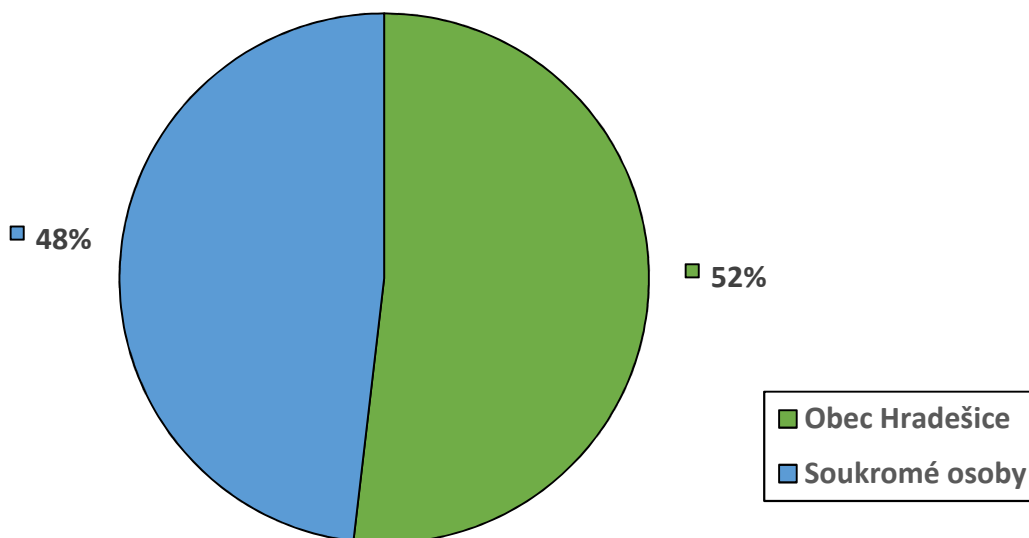
Na vybraném území se nacházejí pouze dva typy majitelů, na jejichž pozemcích se nacházejí drobné sakrální stavby. Těmito vlastníky jsou soukromé osoby nebo obec Hradešice.

Tabulka 7: Počet staveb na pozemcích podle vlastníků

Počet staveb na pozemcích obce Hradešice	14
Počet staveb na soukromých pozemcích	13

Zdroj: vlastní tvorba

Graf 2: Procentuální zastoupení vlastníků pozemků

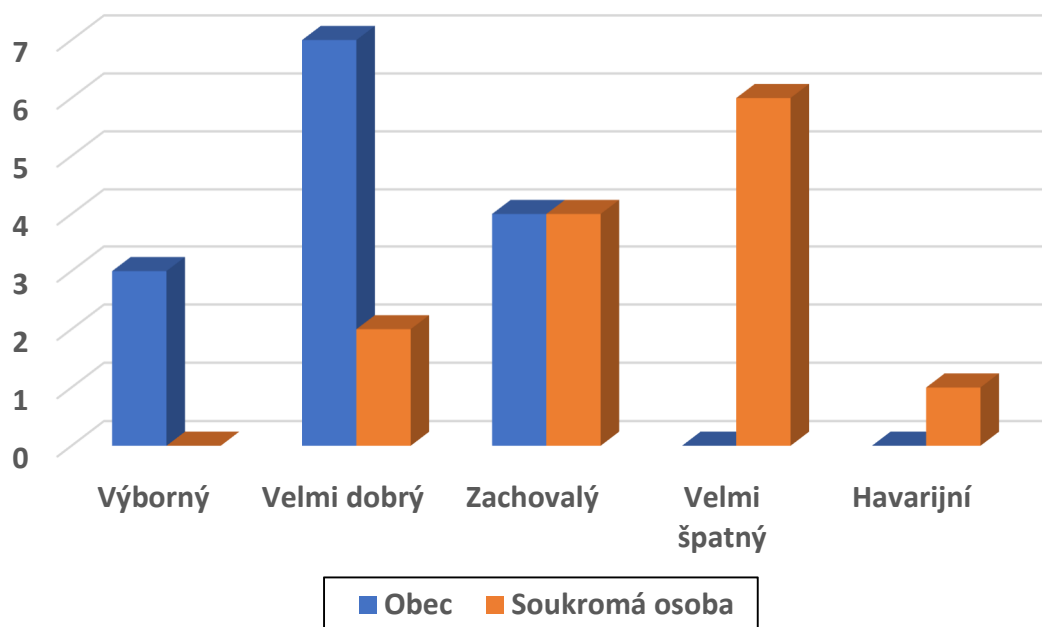
Zdroj: vlastní tvorba

Tabulka 8: Rozdělení staveb podle vlastníků pozemků a jejich stavu

Vlastník pozemku	Stav	Počet staveb
Obec	Výborný - 1	3
	Velmi dobrý - 2	7
	Zachovalý - 3	4
	Velmi špatný - 4	0
	Havarijní - 5	0
Soukromá osoba	Výborný - 1	0
	Velmi dobrý - 2	2
	Zachovalý - 3	4
	Velmi špatný - 4	6
	Havarijní - 5	1

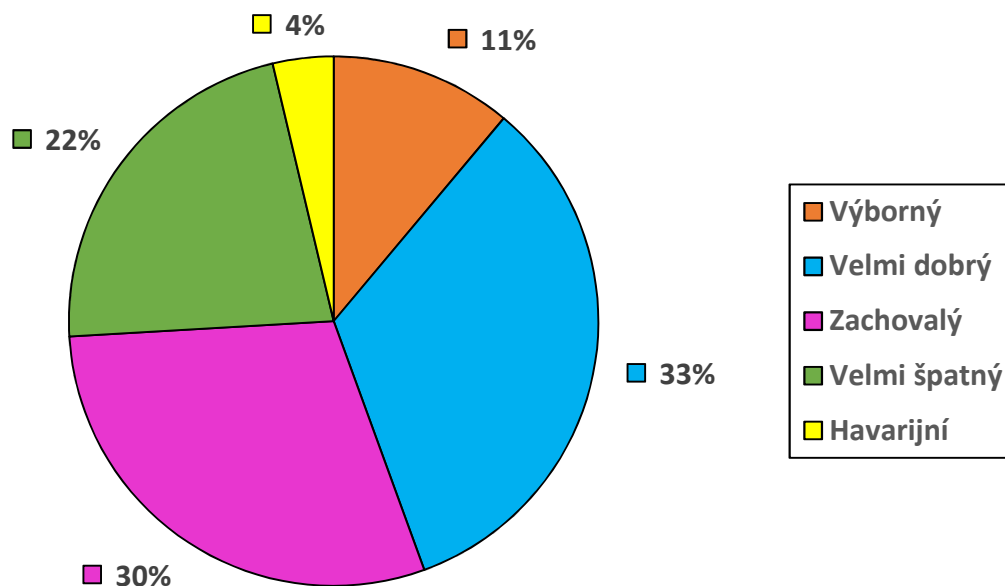
Zdroj: vlastní tvorba

Graf 3: Grafické znázornění údajů z tabulky č. 6

Zdroj: vlastní tvorba

Graf 4: Celkové procentuální zastoupení staveb podle toho, v jakém jsou stavu

Zdroj: vlastní tvorba

4.4 Výsledky

Hypotéza, že vlastníci pozemků se o památky starají tak, jak jim ukládá zákon, se potvrdila pouze částečně. Obec Hradešice se o památky na svých pozemcích stará, postupně je obnovuje a opravuje. Soukromí vlastníci pozemků dopadli podle výsledků hůře. Památky na jejich pozemcích jsou obecně v horším stavu než ty, které se nacházejí na pozemcích obecních. Vlastníci zatím ani nejeví snahu tento stav změnit. Naopak i o tyto památky se stará a připravuje jejich opravu obec Hradešice.

Hypotéza, že na opravy památek mají vlastníci dostatek financí, se nepotvrdila. Obec není schopná veškeré náklady na všechny potřebné úpravy uhradit ze svého obecního rozpočtu. Má ale možnosti požádat o dotace krajské nebo národní, ze kterých je možné uhradit větší část nákladů. Soukromí vlastníci jsou na tom hůře, protože jejich možnosti čerpání dotací jsou omezenější, přesto i oni mohou žádat například u kraje anebo na opravách spolupracovat s obcí.

4.5 Závěry a doporučení

Z výzkumu vyplynulo, že zastoupení vlastníků pozemků, na kterých jsou drobné církevní památky, je na zkoumaném území vyrovnané. Přibližně polovina památek se nachází na pozemcích obecních a druhá polovina je na soukromých pozemcích. Většina památek nacházejících se na obecním pozemku je ve velmi dobrém stavu. Naopak ve velmi špatném stavu je většina památek, které se nacházejí na pozemcích soukromých. Jedna z nich je dokonce ve stavu havarijním.

Kromě tří křížků potřebují všechny stavby větší nebo menší opravy. v současné době obec připravuje žádost o dotaci na Ministerstvo pro místní rozvoj. Tato dotace by se týkala oprav zbylých osmnácti křížků, výklenkové kapličky a božích muk. Tedy nejen památek na pozemcích obce, ale i těch na soukromých pozemcích. Kapličky sv. Martina, sv. Jana Křtitele a sv. Jana Nepomuckého vyžadují opravy interiéru, na které by obec mohla zažádat o dotace u Ministerstva pro místní rozvoj nebo u Plzeňského kraje. Důkladnou opravu potřebuje kaple sv. Antonína Paduánského. Tato kaple je ve velmi špatném stavu a její oprava by byla finančně velmi náročná. Majitelem je soukromá osoba. O finanční výpomoc může zažádat například u Plzeňského kraje nebo o spolupráci požádat obec. V případě této kaple bylo navrženo, aby majitel zažádal o prohlášení stavby za kulturní památku vzhledem k její historii a tomu, že se nejedná pouze o kapli, ale také o hrobku místních knížat. Prohlásit stavbu za kulturní památku musí podle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, Ministerstvo kultury ČR. Ministerstvo si napřed vyžádá vyjádření krajského úřadu, obecního úřadu obce s rozšířenou působností a také umožní vyjádřit se vlastníku stavby k návrhu. v případě rozhodnutí o prohlášení stavby za kulturní památku by měl vlastník více možností pro čerpání národních programů.

5 Závěr

V České republice existuje mnoho památek, přírodních, historických, církevních, velkých i malých. Tato práce se zabývala těmi, které patří všude na venkov i do měst, drobnými církevními památkami. Mezi drobnou církevní architekturu patří více druhů staveb, v této práci se však objevily pouze kaple a kapličky, křížky a boží muka. Je to z toho důvodu, že na zkoumaném území obce Hradešice, se jiné typy těchto staveb nevyskytují.

Z výzkumné práce vyplynulo, že obec, nikoliv však soukromí majitelé, se o památky pečlivěji stará a dbá o ně. Není to však pouze na tomto vybraném území. i v dalších oblastech jsou spíše obce těmi vlastníky, kteří se snaží nějakým způsobem pečovat o památky. Ať už je to z důvodu, že jim toto nařizuje zákon nebo i zástupci obcí sami chtějí zvelebovat své okolí. Naopak soukromé osoby, na jejichž pozemcích se drobná církevní architektura nachází, nejeví příliš zájem o její údržbu. Někde jinde mohou být světlé výjimky, ne však tady na zkoumaném území a v blízkém okolí. Může to být i tím, že sami vlastníci nemají dostatek financí pro potřebné opravy a byla by to pro ně nenávratná investice. Také nechtějí zabřednout do procesů žádostí o dotace, vytvářet projekty, dokumentace a ztrácet tím mnoho času. i oprava památek na soukromých pozemcích tedy často padá na bedra obcí, které se toho ujímají.

I přes to, že drobné církevní stavby na obecních pozemcích bývají obecně v lepším stavu než ty na soukromých pozemcích, není to jediný faktor, který jejich stav ovlivňuje. Důležitou roli hraje také to, kde je památka umístěna. Stavby na návších, frekventovanějších místech, ve městech, u hlavních silnic bývají v lepším stavu, jsou častěji obnovovány a opravovány, jejich okolí bývá pravidelně udržováno. Naopak stavby někde u lesa, polních cest, rybníků nebo malých silnic bývají zarostlé, okolí se neudržuje a chátrají. Celkově jsou v horším technickém stavu než ty předchozí.

Obce nemusí veškeré finanční náklady hradit samy ze svých rozpočtů. Mohou žádat o finanční výpomoci z dotačních programů krajských, národních nebo evropských. Těchto programů je vícero. Žadatel musí vybírat podle toho, jaká stavba by byla předmětem dotace a jaké práce jsou potřeba na ní vykonat. Většinou mohou získat až 70 % uznatelných nákladů. Soukromé osoby mají méně příležitostí, přesto ani ony nemusí vždy náklady hradit samy.

6 Seznam použitých zdrojů

1. **Chodura, Radko.** *Malý slovník pojmů sakrální architektury: stručný výklad pojmů typologie sakrální architektury a stavebně-historického tvarosloví.* České Budějovice : Jihočeská univerzita, 1999. ISBN 80-7040-312-8.
2. **Pek, Tomáš.** *Stavební památky: specifika přípravy a financování jejich obnovy, údržby a provozu.* Praha : Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-80-7357-462-8.
3. **Zákon č. 20/1987 Sb. In: Sbírnka zákonů.** 1987. Sv. částka 6/1987.
<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1987-20>.
4. **Památkový fond.** *Národní památkový ústav.* [Online] [Citace: 3.. únor 2018.]
<https://www.npu.cz/pamatkovy-fond>.
5. **Hájek, Tomáš a Bukačová, Irena.** *Příběh drobných památek (od nezájmu až k fascinaci).* Lomnice nad Popelkou : Jaroslav Bárta, Studio JB, 2001. ISBN 80-900903-9-7.
6. **Bělohradský, René, Belisová, Natálie a Bořil, Petr.** *Kamenné kříže Čech, Moravy a Slezska.* Liberec : Knihy 555, 2013. ISBN 978-80-86660-37-0.
7. **Valenčík, Michal.** *Ohrožené památky: kostely, kaple a kapličky v České republice.* Praha : Baset, 2006. ISBN 80-7340-082-0.
8. **Baleka, Jan.** *Výtvarné umění: výkladový slovník (malířství, sochařství, grafika).* Praha : Academia, 1997. ISBN 978-80-200-1909-7.
9. **Národní památkový ústav jako instituce.** *Národní památkový ústav.* [Online] [Citace: 10.. říjen 2017.] <https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/npu-jako-institute>.
10. **Prováděcí vyhláška Ministerstva kultury České socialistické republiky 66/1988 Sb.,** kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči. 1988. <https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/provadecci-vyhlaska>.
11. **Mezinárodní dokumenty.** *Národní památkový ústav.* [Online] [Citace: 10.. říjen 2017.] <https://www.npu.cz/cs/npu-a-pamatkova-pece/pamatky-a-pamatkova-pece/pravni-predpisy-a-mezinarodni-dokumenty/mezinarodni-dokumenty>.
12. **Kuželka, Josef.** Dotační programy v oblasti památkové péče pro rok 2018. *Plzeňský kraj.* [Online] 19.. prosinec 2017. [Citace: 2.. leden 2018.] <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/dotacni-programy-v-oblasti-pamatkove-pece-pro-rok-2018-vyhlasi>.
13. **Nová, Milena.** Schválený rozpočet Plzeňského kraje pro rok 2018. *Plzeňský kraj.* [Online] 3.. leden 2018. [Citace: 10.. leden 2018.] <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/schvaleny-rozpocet-plzenskeho-kraje-na-rok-2018-vcetne-strednedobeho-vyhledu-rozpocetna-roky>.
14. **Jehlička, Václav.** Zásady Programu Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností. *Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností, Ministerstvo kultury České republiky.* [Online] 31.. prosinec 2008. [Citace: 21.. prosinec 2017.] <https://www.mkcr.cz/podpora-obnovy-kulturnich-pamatek-prostrednictvim-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-274.html>.
15. **Kvóty programu na rok 2018.** *Podpora obnovy kulturních památek prostřednictvím obcí s rozšířenou působností, Ministerstvo kultury České republiky.* [Online] [Citace: 21. prosince 2017.] <https://www.mkcr.cz/podpora-obnovy-kulturnich-pamatek-prostrednictvim-obci-s-rozsirenou-pusobnosti-274.html>.

16. **Dotáčn**í programy Ministerstva kultury a jejich vyhodnocení. *Ministerstvo kultury České republiky*. [Online] [Citace: 21. prosinec 2017.] <https://www.mkcr.cz/dotacni-programy-ministerstva-kultury-a-jejich-vyhodnoceni-267.html>.
17. **Hanáková, Alena**. Příkaz ministryně č. 39/2012. *Program Podpora pro památky UNESCO*. [Online] 10. říjen 2012. [Citace: 21. prosinec 2017.] <https://www.mkcr.cz/program-podpora-pro-pamatky-unesco-279.html>.
18. **Vyhlášení programu Kulturní aktivity v památkové péči na rok 2018**. *Program Kulturní aktivity v památkové péči, Ministerstvo kultury České republiky*. [Online] [Citace: 21. prosinec 2017.] <https://www.mkcr.cz/program-kulturni-aktivity-v-pamatkove-peci-280.html>.
19. **Mikeš, František**. Zásady pro užití neinvestičních prostředků z rozpočtu Ministerstva kultury stanovených pro Havarijní program. *Havarijn*í program, *Ministerstvo kultury České republiky*. [Online] 20. leden 2009. [Citace: 21. prosinec 2017.] <https://www.mkcr.cz/havarijni-program-281.html>.
20. **Mílek, Jiří**. Zásady pro poskytování dotací v programu Údržba a obnova kulturních a venkovských prvků pro rok 2018. *Dotace eAgri Ministerstvo zemědělství*. [Online] 22. prosinec 2017. [Citace: 3. leden 2018.] <http://eagri.cz/public/web/mze/dotace/narodni-dotace/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a-1/dotace-na-udrzbu-a-obnovu-kulturnich-a/pravidla-a-zakladni-informace/>.
21. **Zásady podprogramu Podpora obnovy a rozvoje venkova 2018**, *Ministerstvo pro místn*í rozvoj. [Online] 3. říjen 2017. [Citace: 5. leden 2018.] <http://www.mmr.cz/cs/Regionalni-politika-a-cestovni-ruch/Podpora-regionu/Programy-Dotace/Podpora-obnovy-a-rozvoje-venkova-2018>.
22. **Programové období 2014-2020**. *Evropské strukturální a investičn*í fondy. [Online] [Citace: 5. leden 2018.] <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020>.
23. **Integrovaný regionální operační program**. *Evropské strukturální a investičn*í fondy. [Online] [Citace: 5. leden 2018.] <http://strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/2014-2020/Operacni-programy/Integrovaný-regionální-operační-program>.
24. **Wágner, Václav**. *Umělecké dílo minulosti a jeho ochrana*. Praha : Národní památkový ústav, 2005. ISBN 80-86234-72-x.
25. **Obec Hradešice**. [Online] [Citace: 7. leden 2018.] <http://www.hradesice.cz/>.
26. **Kronika obce Hradešice**.
27. **Žitník, Václav a Duda, Petr**. *650 let Smrkovce*. Hradešice : SDH Smrkovec, 2016.

7 Přílohy

Příloha 1	Kaplička sv. Jana Křtitele
Příloha 2	Křížen na smrkovské návsi u kapličky
Příloha 3	Křížek u Krejčů
Příloha 4	Křížek u Hošků
Příloha 5	Pražákoc křížek
Příloha 6	Matýsoc křížek
Příloha 7	Kaplička sv. Jana Nepomuckého
Příloha 8	Křížek u kostela Proměnění Páně
Příloha 9	Křížek u Pivničků
Příloha 10	Křížek u Hlásků
Příloha 11	Kaplička u Knetlů
Příloha 12	Novákoc křížek
Příloha 13	První křížek od sv. Antonína
Příloha 14	První křížek za Záveských
Příloha 15	Druhý křížek za Záveských - Kůsoc
Příloha 16	Boží muka Školákoc kaplička
Příloha 17	Křížek za Kodýdkoc
Příloha 18	Křížek u Vondry
Příloha 19	Kaple sv. Antonína Paduánského
Příloha 20	Kaplička sv. Martina
Příloha 21	Křížek na černíčské návsi u kapličky

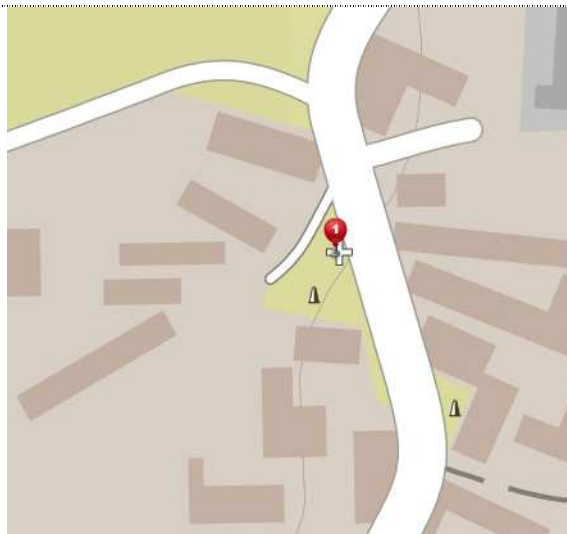
Příloha 22	Křížek u Mlynářů
Příloha 23	Křížek u Metličků
Příloha 24	Křížek u kovárny
Příloha 25	Křížek na rozcestí Dlouhé vršky
Příloha 26	Křížek u silnice do Černíče
Příloha 27	Křížek před vrchem Semlina
Příloha 28	Mapa s vyznačenými památkami

1 Kaplička sv. Jana Křtitele

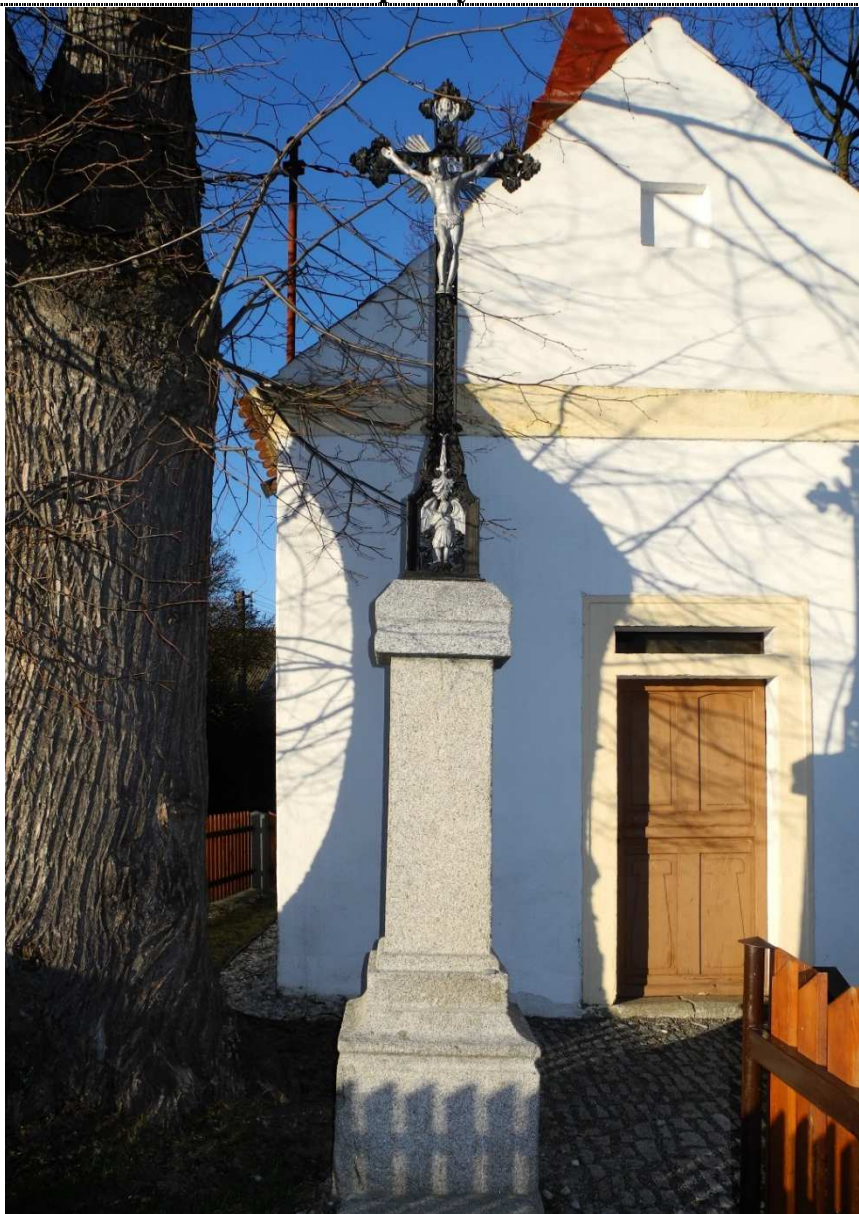
Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Smrkovec
Vlastník pozemku:	obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Založena roku 1838. Provedená údržba exteriéru a okolí.
GPS:	49.3419922N, 13.5999217E

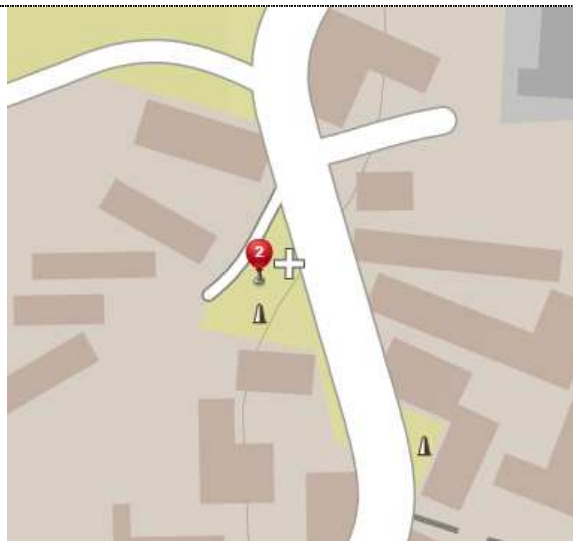
Zdroj: mapy.cz

2 Křížek na smrkovské návsi u kapličky

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Smrkovec
Vlastník pozemku:	obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	1 - výborný
Ostatní:	Opraven.
GPS:	49.3419625N, 13.5997364E

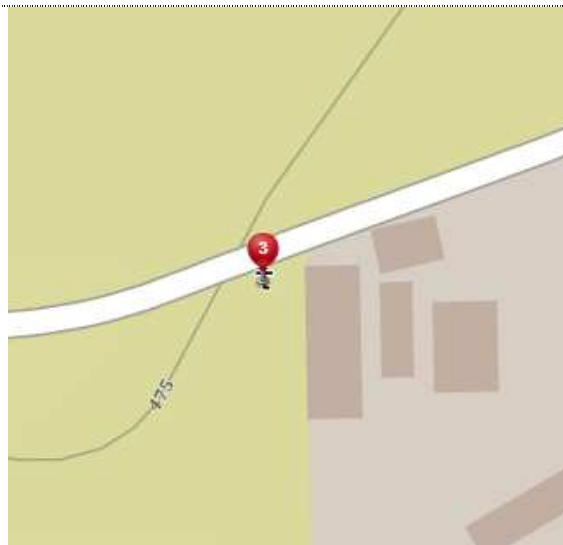
Zdroj: mapy.cz

3 Křížek u Krejčů

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Smrkovec
Vlastník pozemku:	obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3420956N, 13.5979394E

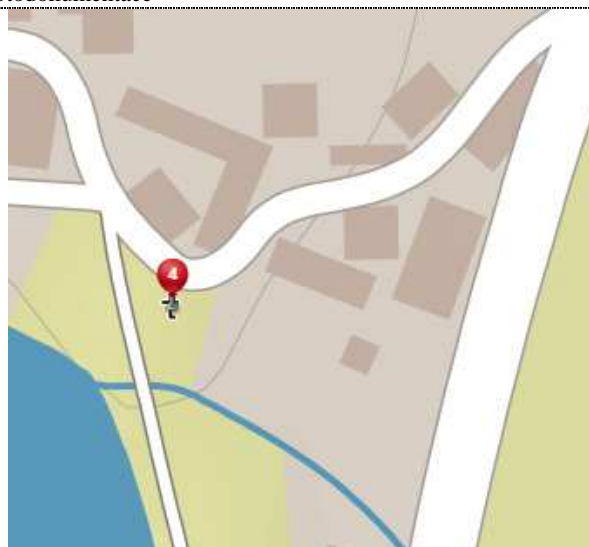
Zdroj: mapy.cz

4 Křížek u Hošků

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Smrkovec
Vlastník pozemku:	obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Na kříži je nápis „Pochválen buď Pán Ježíš Kristus“. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3363247N, 13.5991892E

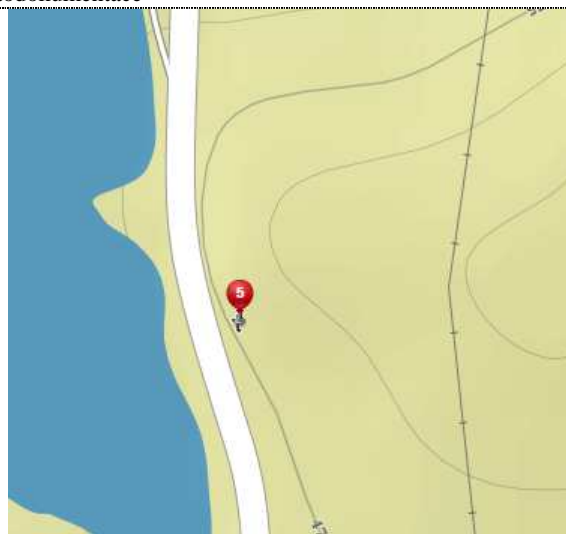
Zdroj: mapy.cz

5 Pražákoc křížek

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Smrkovec
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Na kamenném podstavci je vytesán rok 1885. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3363247N, 13.5991892E

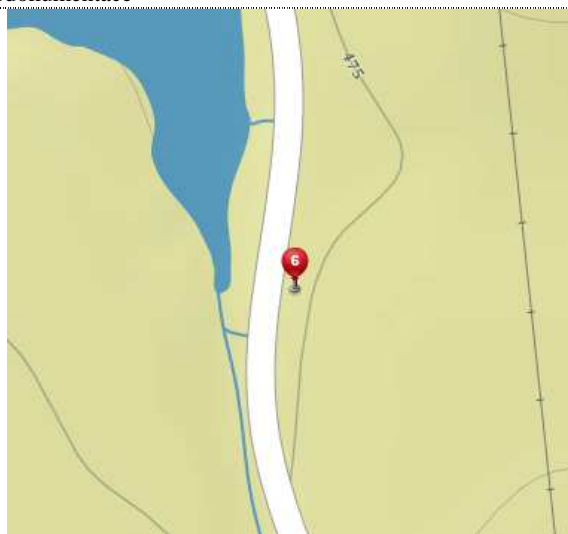
Zdroj: mapy.cz

6 Matýsoc křížek

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Smrkovec
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	4 – velmi špatný
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3342903N, 13.5993503E

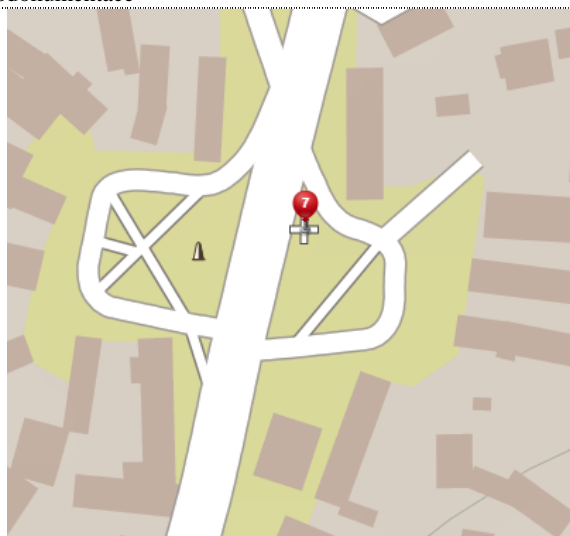
Zdroj: mapy.cz

7 Kaplička sv. Jana Nepomuckého

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Provedená údržba exteriéru a okolí.
GPS:	49.3233928N, 13.5969203E

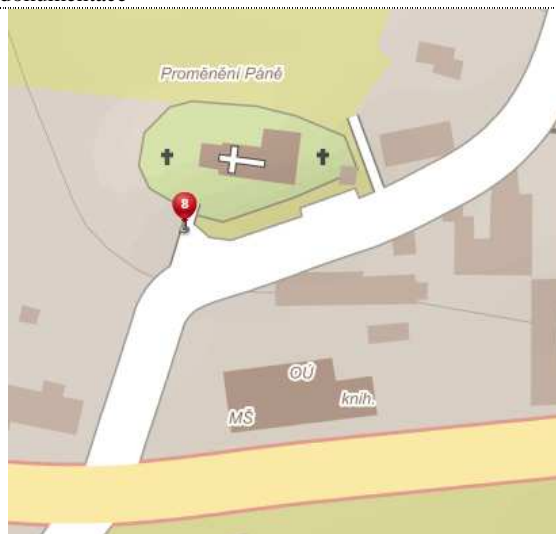
Zdroj: mapy.cz

8 Křížek u kostela Proměnění Páně

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	1 - výborný
Ostatní:	Na podstavci je vytesán rok 1115 a rok 1849. Křížek je opraven.
GPS:	49.3253544N, 13.5979019E

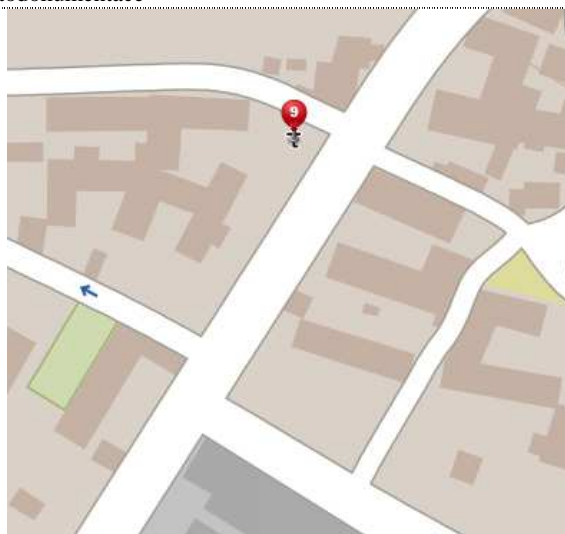
Zdroj: mapy.cz

9 Křížek u Pivničků

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	4 – velmi špatný
Ostatní:	Z křížku je viditelný pouze kamenný podstavec. Připravuje se oprava a údržba.
GPS:	49.3211236N, 13.5943078E

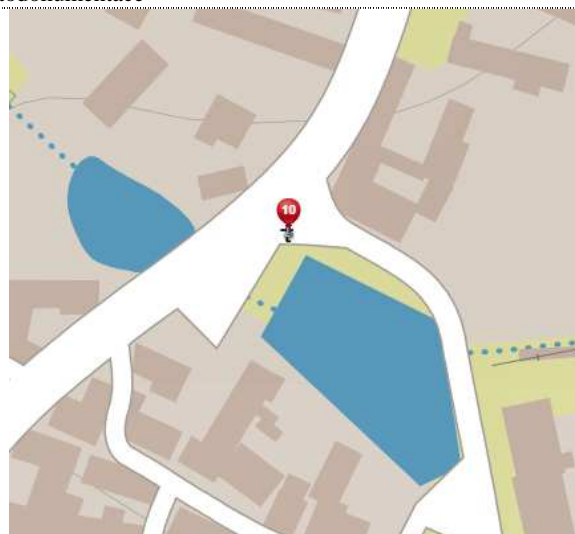
Zdroj: mapy.cz

10 Křížek u Hlásků

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3219383N, 13.5960619E

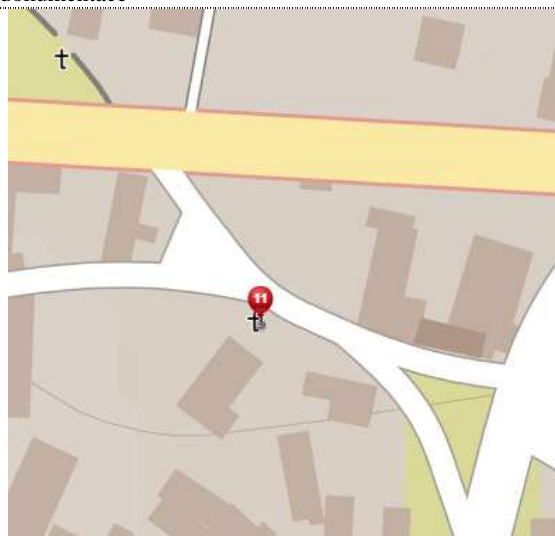
Zdroj: mapy.cz

11 Kaplička u Knetlů

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	5 - havarijní
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3242881N, 13.5960242E

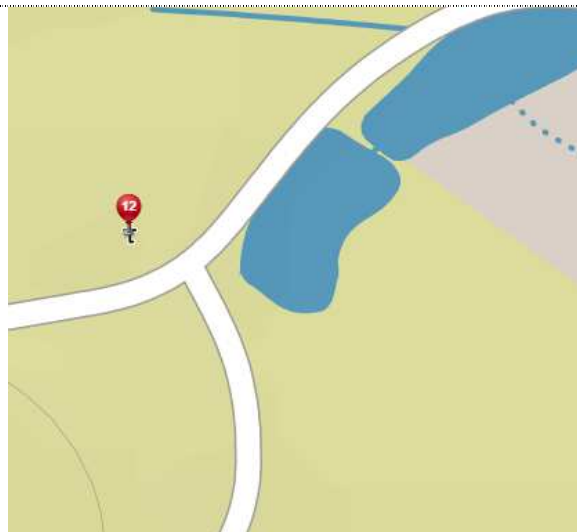
Zdroj: mapy.cz

12 Novákoc křížek

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3230853N, 13.5910353E

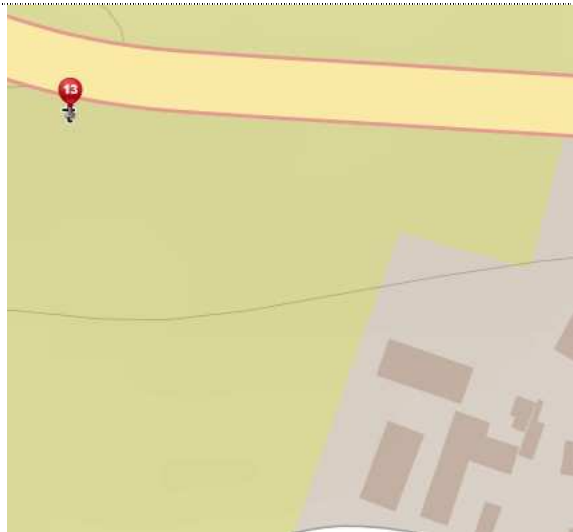
Zdroj: mapy.cz

13 První křížek od sv. Antonína

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zchovalý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3247914N, 13.5915450E

Zdroj: mapy.cz

14 První křížek za Záveských

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Na křížku je nápis „Pochválen buď Ježíš Kristus“ a na kamenném podstavci vytesán rok 1908. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3249453N, 13.5952839E

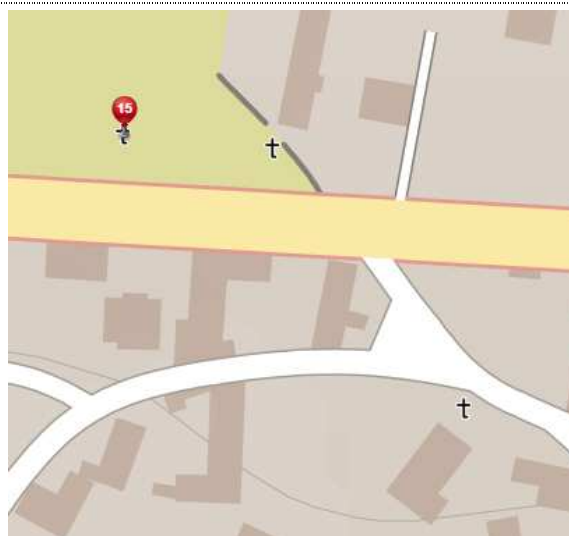
Zdroj: mapy.cz

15 Druhý křížek za Záveských - Kůsoc

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	4 – velmi špatný
Ostatní:	Na podstavci je nápis „Na tomto místě tragicky zahynul Josef Havlík z Neprachov 18.6.1950“. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3249697N, 13.5947208E

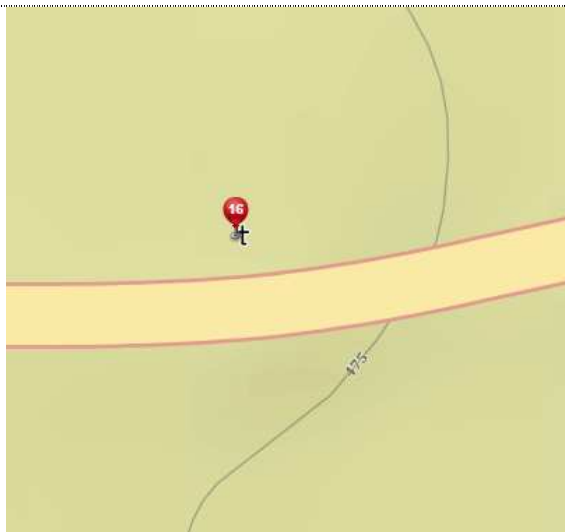
Zdroj: mapy.cz

16 Boží muka Školákoc kaplička

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3250222N, 13.6163447E

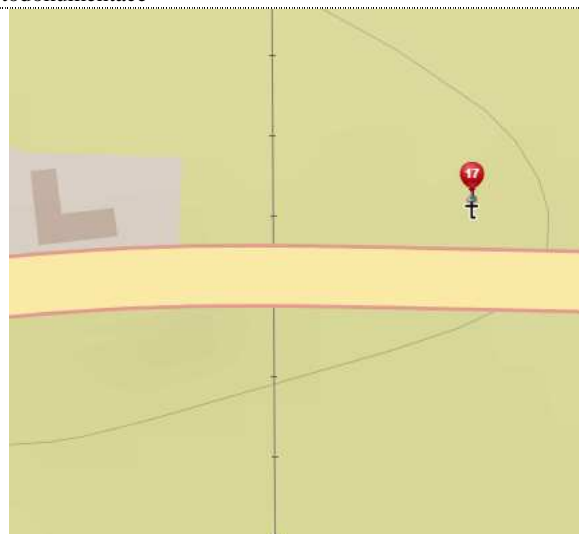
Zdroj: mapy.cz

17 Křížek za Kodýdkoc

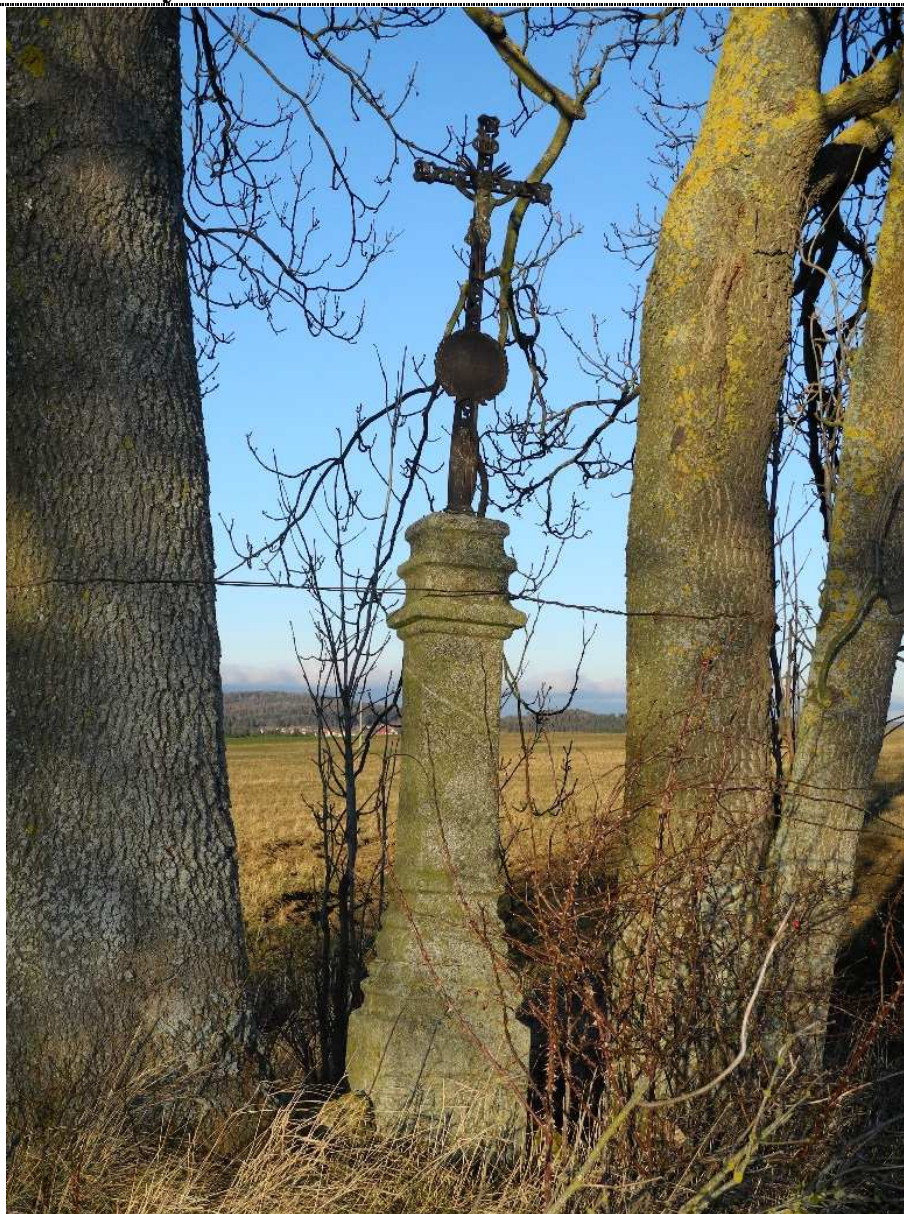
Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Na kříži je nápis „Chvála Kristu“ a na kamenném podstavci vytesán rok 1875. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3251481N, 13.6030517E

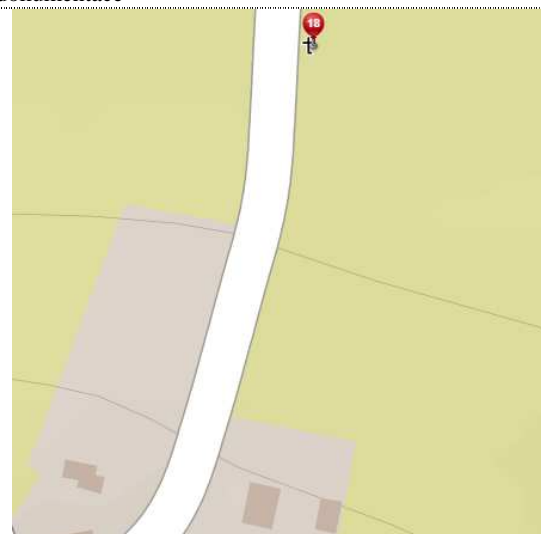
Zdroj: mapy.cz

18 Křížek u Vondry

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3270500N, 13.5999456E

Zdroj: mapy.cz

19 Kaple sv. Antonína Paduánského

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Hradešice
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	4 – velmi špatný
Ostatní:	Kaple potřebuje opravu exteriéru i interiéru.
GPS:	49.3296897N, 13.5775117E

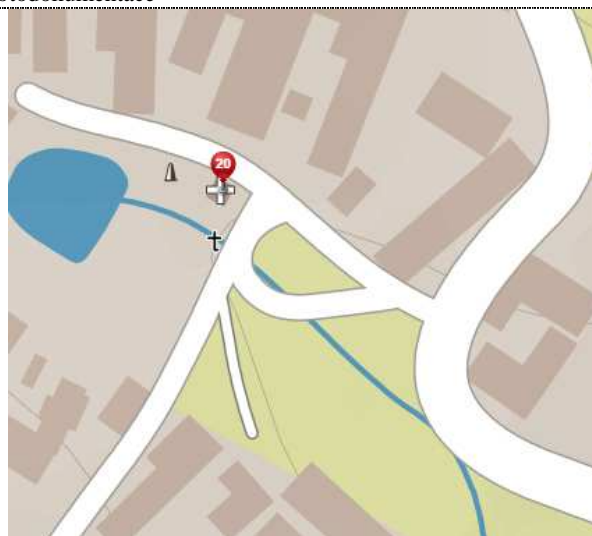
Zdroj: mapy.cz

20 Kaplička sv. Martina

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ano
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Provedená údržba exteriéru a okolí.
GPS:	49.3123742N, 13.5889917E

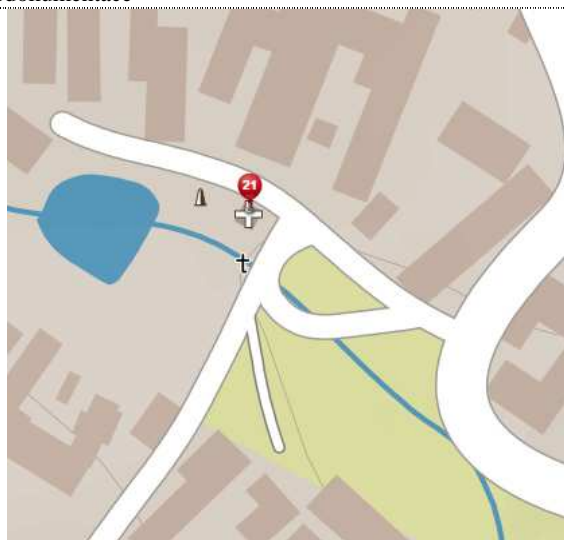
Zdroj: mapy.cz

21 Křížek na černíčské návsi u kapličky

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	1 - výborný
Ostatní:	Na kamenném podstavci je vytesán rok 1864. Křížek byl opraven.
GPS:	49.3123742N, 13.5889917E

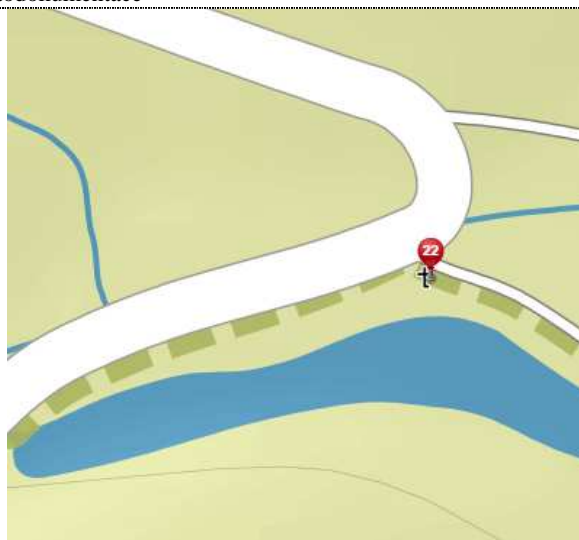
Zdroj: mapy.cz

22 Křížek u Mlynářů

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Na podstavci je vytesán nápis „Pochválen buď pán Ježíš Kristus“. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3105033N, 13.5934600E

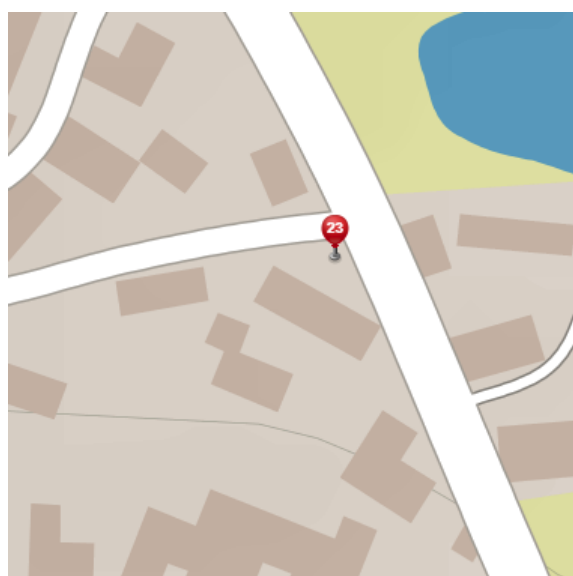
Zdroj: mapy.cz

23 Křížek u Metličků

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Na podstavci je nápis „Na památku věnováno od rodičů svému synu Antonínu Homolkovi z Černíče – narozen roku 1885. Zemřel následkem zranění na italském bojišti dne 3/II. 1916 a pochován na vojenském hřbitově u Gorice.“. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3135319N, 13.5896836E

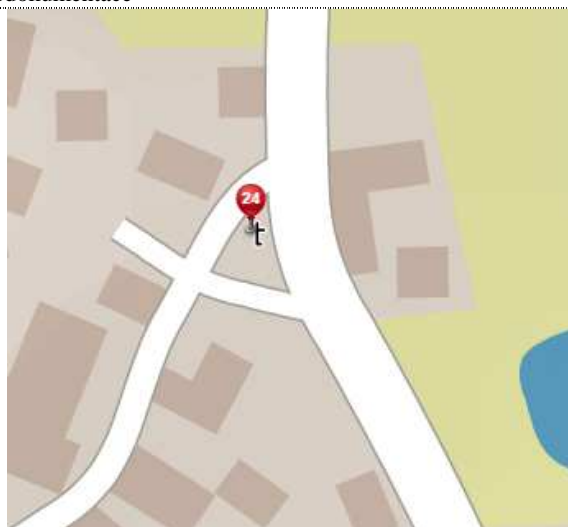
Zdroj: mapy.cz

24 Křížek u kovárny

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Na kamenném podstavci je vytesán rok 1859. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3143153N, 13.5891042E

Zdroj: mapy.cz

25 Křížek na rozcestí Dlouhé vršky

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Obec Hradešice
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	3 - zachovalý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3161197N, 13.5764067E

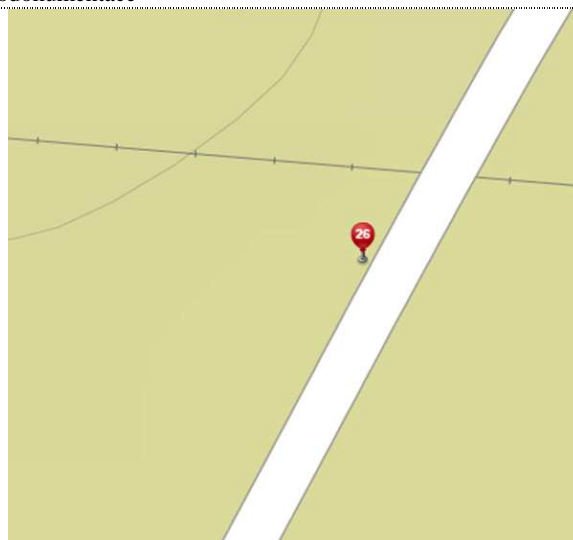
Zdroj: mapy.cz

26 Křížek u silnice do Černíče

Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	2 – velmi dobrý
Ostatní:	Připravuje se oprava.
GPS:	49.3175953N, 13.5909872E

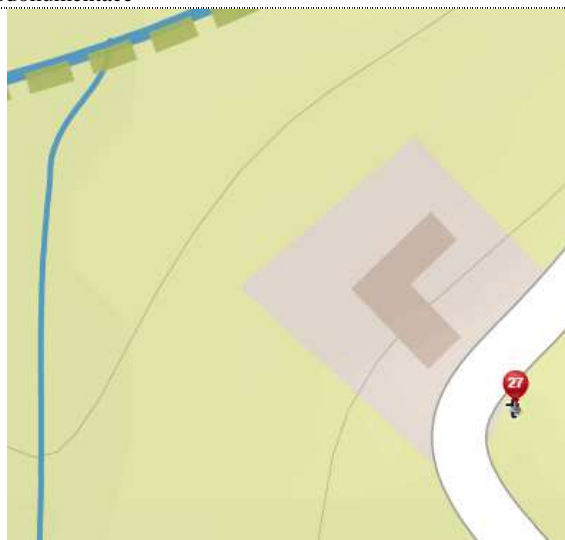
Zdroj: mapy.cz

27 Křížek před vrchem Semlina

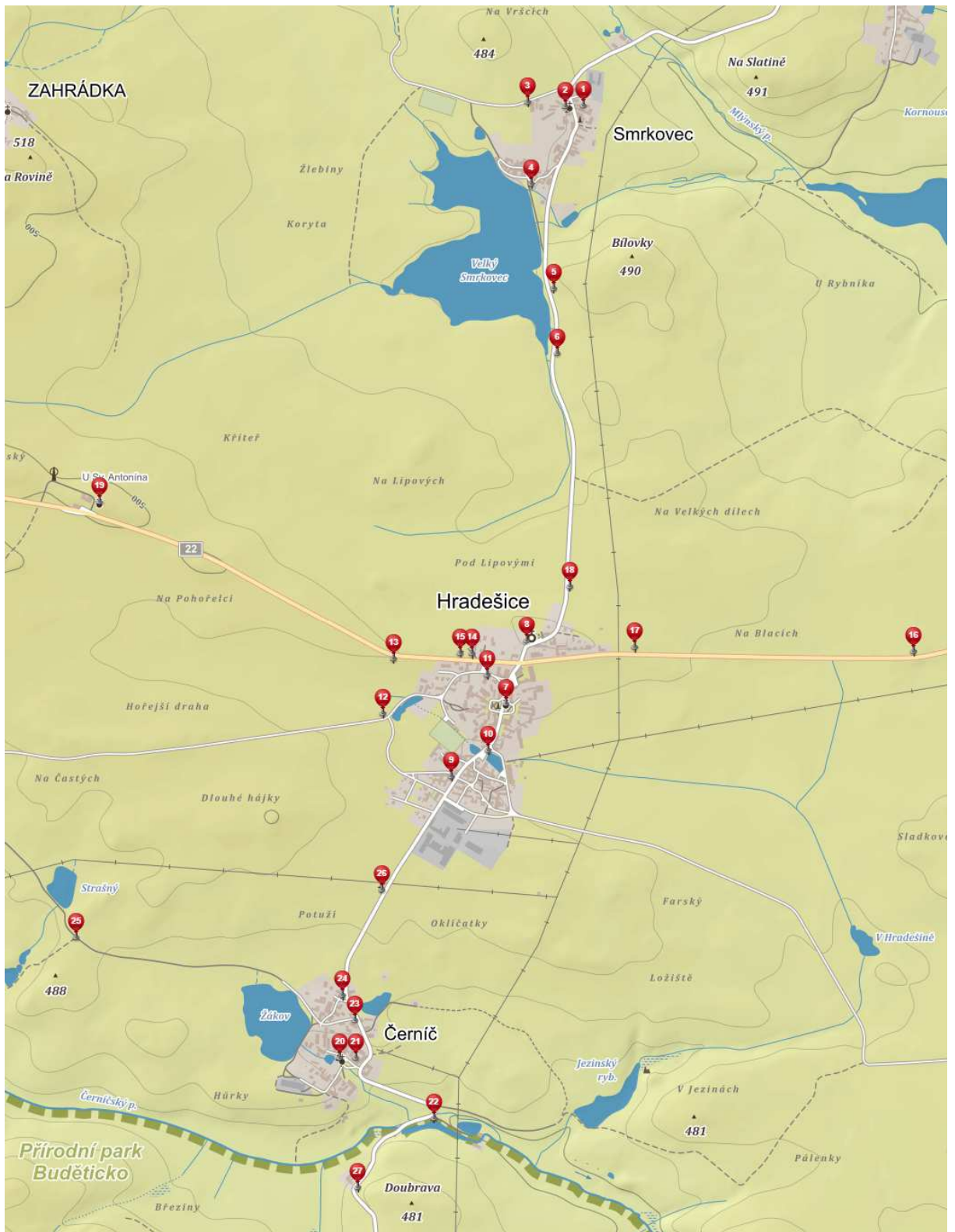
Zdroj: vlastní fotodokumentace

Katastrální území:	Černíč
Vlastník pozemku:	Soukromá osoba
Kulturní památka:	ne
Stav zachovalosti:	4 – velmi špatný
Ostatní:	Na kamenném podstavci je vytesán rok 1884. Připravuje se oprava.
GPS:	49.3083347N, 13.5898339E

Zdroj: mapy.cz

28 Mapa s vyznačenými památkami

Zdroj: mapy.cz